

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor
din Republica Socialistă România

Proletari din toate țările, uniți-vă!

ROMÂNIA, PREȘEDINTELE EI, gînd și faptă la temelia păcii

PACEA DURABILĂ

Nimic mai important la ora actuală, pentru perspectiva însăși a vieții, a civilizației materiale și spirituale pe planeta noastră, decît pacea. Nimic mai necesar și mai demn pentru specia umană — decît pacea și spiritul călăuzitor al acesteia, transformarea speranței, a dorinței de pace în realitate vie, inestricabilă, a lumii în principiu și normă a ei. Căile care duc către această sint multiple, desigur, dar imperativ rămîn dezarmarea nucleară și dezarmarea generală.

Potențialul distrugerii întrece orice limită a imaginației și plasează acest sfîrșit de secol în lumina nefastă a morții planetare. Uriașele resurse ale științei și tehnicii au fost deviate de la cauza și rostul lor uman, fiind puse să susțină și să dezvolte teroarea atomică. Cursa este demențială cum demențial este și scopul. De aceea un sănătos simț al rațiunii ca și al moralei a îndemnat și îndeamnă la cumpănire, la regăsirea soluției de echilibru al lumii, a soluției de salvagardare și apărare ale vieții, a soluției de așezare a umanității pe temeiurile progresului și civilizației eliberate de spectrul cataclismului nuclear. În acest sens spiritul românesc de pace, politica României și a președintelui ei se înscriu ca un capitol distinct în istoria luptei pentru făurirea și apărarea păcii, problemă fundamentală a lumii contemporane. În acest sens și cu asemenea ample semnificații se înfățișează azi, ca în atîtea alte rînduri, demersul și contribuția noastră în materie de edificare a păcii. A acelei păci vii și durabile care, în concepția secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, reprezintă însuși dreptul la viață al tuturor țărilor și popoarelor, dreptul la libertate, la independență, dreptul la afirmare liberă, neîngrădită, a tuturor națiunilor, eliberarea lumii de coșmarul pustitor al autodistrugerii și eliminarea din practica internațională a forței și a amenințării cu forța. Respectul independenței și suveranității este

o componentă a acestei lumi a păcii tot așa cum înțelegerea, cooperarea, accesul la valorile științei și tehnicii, ale culturii și artei, dezvoltarea spiritului creator, umanist, formează, în esența lor, chipul de azi și de mîine al păcii, durată și rezistența sa.

Relațiile pace-dezvoltare, pace-cooperare, pace-construcție, pace-progres și civilizație trec prin filiera unei doctrine românești care se întemeiază pe realități istorice concrete ca și pe o clară și profundă analiză a situației internaționale actuale, pe o viziune umanistă care, în esența ei, conține și modalitățile cele mai optime de acțiune. Trezirea de la cuvînt la faptă, de la stadiul declarațiilor de bune intenții la acela al acțiunii practice reprezintă una din explicațiile și trăsăturile acestei doctrine care poartă, și în această privință, numele inspiratorului și făuritorului ei. Astfel, chemarea tovarășului Nicolae Ceaușescu adresată poporului, țării întregi, de a spune un Da hotărît în cadrul referendumului pentru reducerea cu 5 la sută a armamentelor, efectivelor și cheltuielilor militare înseamnă consacarea unui exemplu și, în același timp, consacarea unui început prin care se pot edifica în continuare multiple alte posibilități.

Ideea de pace și principiile acesteia, mesajul înalt umanist al măsurii careia îi vom da consensul nostru de inimă și conștiință la referendumul din 23 noiembrie au în echivalența lor materială și spirituală și contribuția culturii și artei, a celor ce slujesc prin scris gândurile și sentimentele țării, înaltele aspirații ale poporului. Lumea culturii și artei este și rămîne astfel un orizont de certă expresie morală, politică și socială a ideilor și principiilor care călăuzesc afirmarea păcii și înțelegerii, realizarea celei mai durabile și mai necesare opere a umanității de azi și de mîine, salvagardarea și apărarea civilizației însăși.

Lucaefărul

PACE - desen de Ilie Florin

DESTIN

Nu am rîvnit la dreptul nimănui
Noi am trăit din truda și nevoia noastră
O altă mai înaltă cinste nu-i
Sub streșina-nstelărilor, albastră.

Am dat la toți, și buni și răi, chiar dacă
N-a prisosit din ce ni s-a luat
Căci nu acel ce sfruntător se-mbracă-n
Armuri teribile, și-adună, e bogat,

Ci cel care se dăruie și tace
Pentru statornic, — a Libertății Pace
Cel care dă cu drag și nu așteaptă
Decît doar înțelegerea cea dreaptă.

Ca posărea măistră din poveste
Chemarea mea peste vremelnicii și peste
A vremilor smînteală e veghează
Spre dincolo de margini, în Amiază.

Teohar Mihadaș

Profesorii de armonie

În muzica românească se poate vorbi de un mare număr de lucrări ale compozitorilor noștri inspirate de spiritualitatea profundă a strămoșilor, vitejii dacici. Este suficient să reliefăm pe cîteva mai importante, cum ar fi monumentală opera *Decembal*, de Gheorghe Dumitrescu, dramatica operă *Zamolxe*, de regretatul compozitor Liviu Glodeanu, lucrarea vocal-simfonică *Sarmizegetusa*, de Wilhelm Berger, poemul simfonic cu același nume de Eugen Căteanu, *Opus Dacicum* sau *Simfonia a II-a* de Ștefan Niculescu. În cazul lui Gheorghe Dumitrescu se poate vorbi de un neoromantism muzical românesc, în cel al lui Glodeanu, de un expresionism mai aparte. În consonanță cu piesa lui Lucian Blaga, în timp ce Wilhelm Berger relevă nuanțe neo-baroce, Eugen Căteanu ni se înfățișează ca un romantic evocator, iar Ștefan Niculescu posedă un

2500

limbaj de sinteză, dovedindu-ne că a asimilat complexul sonor cristalizat după cel de-al doilea război mondial. Semnatul acestor rînduri a dat la iveală cântăta *Omagiul lui Burebista*, pe versuri de Dan Mutașcu, încaușat deosebit, pe versuri de Ioana Diaconescu, la care aș adăuga un apreciaz număr de esuri, tratînd această vibrantă tematică. Nici muzicologii noștri nu s-au lăsat mai prejos și în această privință putem vorbi de numeroase contribuții prețioase. Nici una nu a atins însă complexitatea tulburătorului și a dincului studiu al lui Vasile Tomescu, intitulat *Muzica Daco-Romana*, apărut în două volume în cadrul Editurii Muzicale. Știm cu toții că Vasile Tomescu s-a afirmat în cadrul generației medii, ajunșă în plină maturitate în zilele noastre, prin multe articole, esuri și cărți de referință, dedicate muzicii românești de ieri și de azi, obținînd titlul de doctor în muzică la Sorbona, analizînd, de-a lungul veacurilor, relațiile din lumea Euterpei, dintre români și francezi. *Muzica Daco-Romana* mi se pare una dintre cele mai importante opere ale muzicologului nostru și, totodată, o lucrare fundamentală în contextul limpid al culturii românești. În prima parte se vorbește despre muzica la traco-geți, evidentîndu-se mituri sublimă, ca apoi să se pună într-un con de limpezimii numele unor muzicieni precum Thamyris, Eumolpe, Philammon și Orpheu; mai cu seamă titlul lui Orpheu relevă ramificații multiple, strîns legate de folclorul poporului român. Nu mai puțin atrăgătoare ne apare considerația, potrivit căreia, operele autorilor de origine tracă au devenit prețioase surse de informație pentru istoria muzicii din antichitate. Urmează prezentarea unor istoriografi originali din Callatis: Satyros Calliades, Heracleides Lembos, și Istros Calliadianos, ca apoi să ni se înfățișeze și documente extraordinare raportate la muzicologia și la arta spectacolului din epoca elenistică. Un nou capitol este *Muzica Romana*, — Legi și instituții, „Roma regina muzicelor” și Muzicienii și teoreticienii ai muzicii.

În partea a doua Vasile Tomescu tratează cu o indiscutabilă măiestrie muzica la strămoșii

Mihai Niculescu

Continuare în pag. a 11-a

SCRITORII ȘI PACEA

Apele și munții și cerul

S tăteam pe malul unei ape și priveam curgerea învolburată și limpede. Zoriile băteau în poarta zilei. Să fi fost riul acela Mureșul? Să fi fost Olutul? Și cum ascultam mormurul dimneții, am auzit deodată vorbind apa:

— Călătorule, de atîtea ori am curs însoțită de singe de om. Sîrnic de singe s-au amestecat cu valurile mele și mi-au mînjit mîntul. Am văzut trupuri sîrnicate căzînd, am simțit spasmele morții cutremurîndu-mi limba vadului, am prins șoaptele muribundilor cărora le-am sărutat obrazul și le-am spălat rînilor. Du-te, călătorule, printre oameni, și spune ce-ai auzit acum, fiindcă vorbesc în numele tuturor apelor de pe pămînt: vrem să rămînem limpezi și liniștiți pentru ca să vă puteți astîmpăra întruaga voastră sete de fericire.

M-am aplecat în genunchi, am luat din apa aceea în căsușă mîini aștia cit să mă spăl pe față și am plecat mai departe. Și am văzut lumea cu alți ochi.

Am ajuns apoi la amiază pe un munte. Să fi fost Caraimanul? Să fi fost Omul? Și cum priveam în sus către piscuri, muntele a început să vorbească:

— Călătorule, de atîtea ori m-am cutremurat de bubturile tunurilor și de exploziile bombelor ucigătoare. Liniștea codrilor mei a fost strîcătă de gema morții și de strigătele disperate ale oămnenilor. Stîncile mele s-au cră-

pat în două de groaza fărâdelegilor. Coboră, călătorule, printre oameni, fiindcă îți vorbesc în numele tuturor munților planetei: vrem să străjuiem o lume a păcii pentru ca să puteți trăi neclintii de nici un păcat, ca noi.

Am întins o mină, mi-am apăsat palma pe stîncă de lingă mine, mi-ngînd-o și am plecat mai departe. Și am văzut lumea cu alți ochi. Apoi am ajuns la o cîmpie. Să fi fost un plai din Transilvania? Să fi fost un ogor din Bărăgan? Noaptea își aprinsese toate candelabrele, iar eu am auzit deodată șoptirea cîmpiei:

— Colindătorule, de atîtea ori mi s-au culcat la pămînt și grîul și porumbul și orzul și trifoiul sub copitele cailor cotropitori și sub senilele tunurilor. Am fost răscălită nu de plug și de obuze, și pirjolită nu de arșită, ci de aruncările de flăcări. Tărîna mea s-a ziduit de durere cînd trupuri fără suflet au căzut cu fața în ea, îngropîndu-și acolo pentru totdeauna și iubiri și speranțe și bucurii. Du-te, colindătorule, printre oameni, și spune ce-ai văzut întruaga voastră pămînt: vreau să rodesc și să vă umplu hambarele cu bucatele viitorului, pentru ca să nu vă mai fie teamă niciodată de moarte. Mi-am ridicat privirea, am tras o gură de aer și de cer și am plecat mai departe. Și am văzut lumea cu alți ochi.

Dan Tărchilă

Din rotundul hotarelor noastre

f ac parte dintr-un neam care a crescut în istorie, numai pe pămîntul său al său din totdeauna. Între hotarele sale de apă (care sint o mare, un fluviu și încă unele, mîndru curgătoare), sau între cele închipite (urcînd creștele ori așezînd în larg de cîmpie), neamul acesta a așezat vatră statornică, hărăzite de la începuturi dăruirii prin vremi. Lucrări fără de putință altfel decît în tihna păcii. Numai că aceasta a trebuit să fie și apărută. S-a întunecat de atîtea ori zărea mării de pinze străine, au alunecat pe ogînzile fluviului răuci semănătoare de grîndină rea, au trecut vadurile de riu călăreți și pedestri înarmați, veniți de aiurea, au încălecat cretele păduroase sau stepe oameni mai spăimoși decît trăitoarele întunericii acelor păduri sau decît cele nevăzute ale înălțimilor. S-a cutremurat cîmpia sub greii pași de oșteni și te miri cărei armate. Românii a stat pe pămîntul său și s-a bătut pentru el. La ceas greu a urcat pe firul apelor interioare pînă-n curțile

de cetate dintre munti, fiind primit de pădurea pe care numai ei curcubă și numai pe ei îi apăra. Apoi, reîntinerit, coboră la vatra lui. Reîntinerit, fiindcă venea după o nuntire cu pădurea aceea a săi și avea grijă să păstreze tinerețea cîntindu-și dorul după pădurea-mareasă. Pădure românească ajunsă muncă-bună pentru atîtea țări și mereu precumînd-o precum și pe muntele-țaf, rămînd înfrățit cu izvorul și pirul și riul.

Moșii moșilor mei au fost și ei cîltorii de fapt. În vremuri vechi mai lotreau prin Seimenic, logodindu-se cu padurea de la Trei Ape, care sint izvoarele riului lor numit Timis, frate bun al slătinarilor mei. Lotreau nu de reș și pădurea putea să-i ajute în călăreții turcimeii ori în cei de aveau vulturii cu două capete pe flamuri, dar mai cu seamă în hotarul satului au stat, trudind firesc asupra pămîntului și ridicîndu-și cu mîndrie fruntea cînd trebuiau să-și apere satul acela de ei așezat sub un tei care avea puterea să-i ajute în călăreții turcimeii ori în toată regula a luat cu asalt satul din pricina hotărării sale de a nu se mai suna slujbașilor unor imperii ce se băteau pe pămînturile lui, el, satul, a dat răspuns veneticilor: „Nu ne supunem!” — era răspunsul oămnenilor, dar și al pădurii, riului, muntelui. La Alba Iulia oamenii satului s-au rostit: „Noi vrem să ne unim cu Tara!” Acum era glasul unei națiuni. Care și-a văzut de treburi între hotarele ei, n-a rîvnit la bunuri cine stăie de pe unde. Care vroia să se bucură de ale sale. În cîntec și joc incense numai după săvîrșirea trudei întru rodirea pămîntului. N-a fost lăsată în pace, dimpotrivă, a fost chemată în hora războaielor care s-au lăsat pe toată fața pămîntului. S-a bătut pentru a-și căuta pămîntul său și a-l putea largi lucra. Lînuind pînda de la primilooare-i pădure a ocolit, la rîndu-i, fugiții de pe mealeaguri mai greu încercate. Românii a avut vocația construcției. Românii a avut și vocația

Florin Bănescu

Continuare a pag. a 3-a

SCRISORI COLEGALE

Limba ca literatură

O artificială distincție — din păcate, administrativă la origine, dar devenită mai apoi de continut — separă studiul literaturii de cel al limbii, dînd uneori impresia că am avea de-a face cu domenii atât de diferite, încît nu i-ar fi permis cercetătorului unuia dintre ele să încalce teritoriul vecin.

Că nu este așa ne-o demonstrează din ce în ce mai evident atît evoluția criticii literare contemporane, cît și o statistică ori poezică de sorginte lingvistică, specialități care converg către studiul aceluiași realități: textul literar. Dar, dacă la acest nivel inițierea perspectivelor divergente este mai lesne realizabilă, la nivelul studiului conceptelor care stau la baza realizării textelor, distincția dintre abordarea „literară” și abordarea „lingvistică” persistă.

Cu atît mai mult sporește interesul unei lucrări de istorie literară (poate, mai curînd de „teorie literară istorică”) cum este cea a lui Al. Hantă, Idei și forme literare din la Titu Maiorescu (Editura Mîneroa, 1985) care își face chiar un principiu din îmbinarea perspectivelor lingvistice și istorico-literare într-o viziune unitară culturală, cea mai adecvată subiectului.

Afirmînd aceasta nu înțelegem doar examina-

Cezar Tabarcea

Continuare în pag. a 10-a

Subtilitățile limbii române

a apărut, de mai multă vreme, primul volum din „Gramatica rațională a limbii române”. Lucrare ce se anunță monumentală, avînd în vedere intențiile mărturisite de autorul ei, Ion Coja. Numai capitolul „determinării nominale” va fi tratat în cinci volume, cărora le vor urma, probabil, cel puțin încă cinci, consacrate grupului verbal. (din această perspectivă „Gramatica Academiei” pare o broșură).

Care ar fi locul recentei „Gramatici raționale” în literatura de specialitate? Ea apare la peste trei sute de ani de la redactarea primei încercări de gramatică românească și la peste cinci sute de ani de la alcătuirea primei gramatici a unei limbi europene (exceptînd, fi-

reste, limbile clasice, a căror tradiție în materie este mai mult decît milenară). Această cronologie nu ne poate nicicum complexa, țînd seama de condițiile istorice și de faptul că gramaticile ale limbilor naționale au început să apară în lumea occidentală surprinzător de tîrziu, la distanță de sute de ani de la înființarea Universităților medievale: prima gramatică franceză, de pildă, apare (în limba franceză) abia la mijlocul secolului al XVI-lea. Sermentul unității noastre naționale a fost permanent susținut de consiliul comunității lingvistice a românilor de pretutîndea. Știm cu toții că istoria independenței noastre social-politice nu este lungă. Cu nici două veacuri în urmă, apăreau la noi unele manuale și ghiduri

de conversație în care ni se recomanda să învățăm și „limba domitoare” (maghiara), „limba suzerană” (turca) sau „limba protectorită” (rusa). În ciuda tuturor ingratitudinilor istoriei, limba română a rămas singurul tezaur spiritual al inteligenței și sensibilității românești situndu-se astăzi la același nivel valoric cu limbile marilor culturi europene.

Au apărut în ultimii ani, în țară și peste hotare, multe lucrări valoroase consacrate studiului și cultivării limbii române. Care sint notele particulare ale „Gramaticii” lui Ion Coja? În primul rînd, impresionează proiectul grandios al autorului, în al doilea rînd — maniera esențială în care sint tratate problemele, exprimarea limpede, uneori de o sobrietate savantă, cite-

Mihai Niculescu

Continuare în pag. a 11-a

Doru Popovici

Continuare în pag. a 11-a

ROMÂNIA, PREȘEDINTELE EI, gînd și faptă la temelia păcii

Să credem pe cuvînt Dicționarele!

Prunci planetei Pămînt învață încă din prima copilărie să deseneze, să compună, să utilizeze și chiar să numească poligoanele. Cu mult înainte de a deschide un dicționar ca să citească, deci să se dăm mîrească: „POLIGON — (geom.) Suprafață plană mărginită de mai multe segmente de linii drepte, numite laturi, — (uneori cu determinarea «de tragere») Teren special amenajat în cuprinsul cărui se face exercițiul și se execută trageri cu arme de foc, (sport) Loc special amenajat pentru probe de trageri cu arma cu pistoletul (sic!) sau pentru exercițiul de trageri cu arma de vîntoare. — Teren amenajat pentru deprinderea conducerii autovehiculelor. Din franc. *polygone*». Asadar, să înserez acum și varianta franceză, de așa-zisă latură circulară internațională (Cf. *Nouveau Petit Larousse en couleurs*): *polygone*, *Ligne polygonale fermée*, *MIL* „*Champ de tir et de manœuvre, notamment pour les expérimentations d'explosifs et des projectiles*”, *POLYGOÛNE CONVEXE*, *polygone* „*tout entier du même côté de toute droite portant l'un de ses côtés*...”. Cineva insistă, uneori merita să fie și insistat, eu mai putea afla prin mijlocirea aceluiași internațional mic Larousse că, de pildă, Nevada nu reprezintă decât un „masiv muntos din sudul Spaniei, 3 478 m” sau „un lanț muntos din vestul S.U.A.” (California, atîrînd prin vîrfurile Whitney 4 418 m înălțime) și că Nevada ar fi numai „un des États unis d'Amérique (montagnes Rocheuses): 450 000 h. Cap. Carson City”. (Dată fiind limba internațională pusă-n joc, ar fi înențes să traduc: ce țară să prezice mirulul Larousse? că respectivul stat se află în sud-vestul american, că are în perimetru și o așa-zisă *Vallee de la Mort*, precum și un Las Vegas!)

Sigur, prunci noștri — prin Radio, TV sau din dialogurile fratelui mai mari sau ale părintilor — pot afla și de existența (și semnificația) *poligonului de tir*: mai s-a ființat acesta într-o sferă de atracție semantică a poligonului cu vînt-tilu. Intrucîi, de altă parte, românii au bunii sportivi de tir, faptul în sine nu are nimic condamnatibil. Problema de fond, respectiv de suflet, este alta: această sintagmă (poligon de tir) ascunde (și învește) în dicționarele noastre nu-si pregătească explicații, ele există și le cunoaștem!) ascunde, zic, subiecția *poligon nuclear*, care este mezinul poligonului de tir. Un mezin născut înainte de termen și dintr-o regretabilă mezalitană. O mezalitană istorică! Un scandal al logicii firești! Pentru că-i firească, adică logică, nu să-i ameninți adversarii, ci să nu ai un adversar. Și totuși... istoria e mai puțin logică decît vrem. Ca și cînd ea, istoria, nu-i a noastră, făcută de noi și pentru noi! Și totuși, intrucîi pare-se nu putem să n-avem adversari, putem în cele din urmă să nu mai apelăm precum de peste patru decenii încoace — la amenințarea cu forța, cîștigă: cu o armă biodegradabilă în cel mai înalt grad: arma nucleară. Reciprocitatea renunțării la aceasta ne va demoda? Ei? Și? Să ne întoarcem la competițiile cu arcul... E o navilă, de acord, dar una necesară. Fîndcă nu se întrevădea deamîndată decît controlul ale inamărilor, iar nu dez-armării (nucleare). Așadar, poligoanele nucleare există. Pînă cînd? Numai anul acesta au avut loc în Nevada peste o duzină de experiențe. Dicționarele uită să precizeze și această „dimensiune”

a Nevada... cum uită să precizeze că *poligoanele sint și nucleare*. Dacă dicționarele o fac în sensul că experiențele nucleare nu merită atenție, atunci gresesc... Inuman gresesc. Fundamental gresesc. Dar dacă o fac, intrucîi au înțeles că cîncează uzura morală, degradarea lingvistică, rapidă și inexorabilă a termenului de *poligon nuclear*, atunci au dreptate. Noua inițiativă de pace a președintelui României, a întregii României, tocmai completează acest rînd al autorilor de dicționare. Respectiv: poligoanele nucleare pot și trebuie să (re)devină poligoane de tir sportiv; așa cum au precizat, inițial dar și în prezent, Dicționarele. Referențului național de la 23 noiembrie 1986 va certifica, o dată în plus, nu doar năzuința milenară de pace a unui popor, ci convingerea intimă a acestui popor că învingiții au dreptate atunci cînd — nu din grabă, nu din ignoranță, — nu au consemnat (și statuat) în sintagma *poligon nuclear*: nici măcar între granițele Nevada, sau într-ale altor Nevada care, obstinat și barbar, încă există. Fie ca prunci noștri să le conceapă numai ca niște strîmbe, niște nevoiașii amintirii ale părintilor lor orfologi și alții. ATIT.

Mircea Constantinescu

Picior de plai

Cuvînt care, indiferent în ce limbă ar fi rostul, trezește în oameni acei fior canabil să declanșeze la rîndu-i nebănuite emoții. PACEA continuă să rămîna numărul comun al aspirațiilor noastre îndrăznețe.

Pacea e fereastra prin care avîrîm spre seninul cerului stoluri nesfîrșite de porumbel albi, în diminețile ce lasă în urma lor mitos de griu incolțit.

Pacea e izvorul de apă vie în stare să adape în drumul său imensele lanuri ale libertății și conștiinței pasnice.

Pacea e identitatea noastră, potrivit căreia ne-am ostîngat recunoștința și încrederea lumii întregi. E refrenul ce stăruie pe buzele tremurînde ale pruncilor visători.

Pacea e dorința noastră de a ne ști stăpîniți împlinirilor mult rîvnite, e zestra fericirii noastre, e curajul de a privi înspre ziua de Mîine, e cartea de vizită a acestui popor care nu a întins niciodată mîna spre cea ce nu-i aparține.

Pacea e Piciorul nostru de plai, Gura de rat ce sărută universul, e abstrahul de Voronet, vîers de Mioria, e eterea înflorită, cîntecul de fîntînă, coloană înfîntă și stilp de poartă cioplit de palma bătrînită a țăranelui.

Pacea e palma noastră de hotar și de încercare, e mesajul nostru de dezarmare și de bună înțelegere.

Pacea e cea mai frumoasă floare ce crește și înflăorește pe acest sumpțios Pămînt!...

Ion Vasiliu

Triumful rațiunii

Orică scriitor adevărat este un om al cetății. Au dovedit-o marile noastre spirite. Au dovedit-o Eminescu, Caragiale, Arghezi, Călinescu, dacă e să ne oprim doar la cîteva nume ilustre. Atitudinile lor politice, lucrările de poziție exprimînd un punct de vedere ferm în apărarea omului și a valorilor sale fundamentale, nu numai că nu-l contraziceau, dar intrau într-o deplină consonanță cu creația lor beletristică, pe care o completeau și o îmbogățeau cu valori ideatice majore, conferindu-i bogății și preturi noi. Așa a fost dinotodăuna, așa și astăzi. Scriitorul nu poate fi un claustrat, o ființă trăind precum fluturiele în crisalidă, „departe de lumea dez-lăntuită”. Nici n-ar fi posibil, de altfel. Pentru că orice preocupare majoră a societății în care trăiește scriitorul se reverberază în conștiința lui, oferindu-i repere de gîndire și de acțiune. Cu atît mai mult atunci cînd e vorba de o problemă vizuală a epocii noastre, cum e aceea a salvării păcii, scriitorul se simte implicat cu toată ființa sa în efortul umanității de a asigura triumful rațiunii.

În ce mă privește, de cite ori deasupra lumii se arată norii negri ai încordării, de cite ori aud că apar fel de fel de „teorii”, care de care mai belicoase, privitoare la „echilibrul terorii” pe care, chipurile, l-ar instaura o nouă armă (vezi doamne „curată”), o nouă rachetă care — nu vă speriați! — n-are decît răză medie de acțiune (adică vreo câteva mii de kilometri, acolo!), de cite ori vă simțiți munca pasnică a oamenilor planetei Pămînt sint amenințate, nu pot să nu mă simt implicat.

Într-o dimineață, o dimineață frumoasă, eu stăteam numai zîmbet, numai liniște, se mișca pe coridoare, lucea ca un spiridus, alerga dintr-un loc într-altul. Era ca-ntr-o sală de bal, dar ea lucra, străbătea coridoarele, ducea comenzi, făcea legături, telefona.

Și la un moment dat, întîlnindu-mă cu ea, — Cum te cheamă? — Mi-a răspuns simplu, zîmbind ușor! — Irina.

— Irina? Știi ce-nseamnă Irina! Irina-nseamnă pe grecește „pace”. Știi asta? — Nu, nu știu.

Și-atunci m-am gîndit că atunci cînd trăiești în pace e ca atunci cînd ești tinăr și nu știi ce-nseamnă tinerețea. E ceva normal! Ceva simplu.

Ceva de la sine.

Iar pacea e de fapt ce o fată tină, frumoasă și harnică, trăind mereu prin zîmbet, prin mișcare armonioasă, printr-o liniște pe care-aș numi-o expresivă.

O liniște aducătoare de bucurii și adevăruri simple. O liniște în care poți crea și poți spera. O liniște în care viața-și vede de făgășul ei normal, care este al delicatității, al zîmbetului, al tinereții de plantă, al ierburilor verzi și al cerului albastru.

Pacea e cîmpul întins și plin de roade e cerul semni și casa în care se-adună familia după o zi de muncă și de-nvățătură, e cîmpul fertil în care se-aude și cum cresc plantele și susurul rîului și cîntecul de pasăre-n zori și adierea de miresme a vîntului de primăvară.

Pacea e-acastă ființă ce o fată tină în care se-înrîpă, tîmîdă prima dragoste și se născă speranța primei întîlniri, într-un amurg generos în care soarele sculptează cu raze roșii și violete norii albaștri după o zi de alergătură.

Pacea e tinerețea și dragostea, pacea e viața.

Dumitru Dinulescu

„Marșul păcii” — tablou de Geta Memete

Sens și durată

Revin două o lungă perioadă (niciodată nu am putut îndrăzni să cred sau să-mi imaginez fără tulburare că acel spațiu nu-mi aparține pe de-a-ntregul și definitiv) pe un timp parcă zălăzită din temelii de inalte cascade. Bubule pămîntul de ploaie. Privesc prin fereastra „autobuzului” și dintr-o dată, cu violență, îmi apare imaginea de ordină a vechiului drum bătrînit de cărute sau de bocancii naveștilor, drumul hodogorji, cucerit de haite de lupi...

Se spunea — demult, eram totuși copil — că, într-o iarnă amară un om al satului ar fi rămas întors și adormit în nămeții arcutii pe cîțiva kilometri. L-ar fi găsit după multe căutări, cu servietă în care-și ducea merindea la fabrică, dormind liniștit ca și cum nimic nu s-ar fi petrecut.

Ajunx seara tîrziu. Totul îngropat în liniște. Doar fumurile, ca niște tunișe imense încearcă să spargă anăstătoarea carapace a ploii.

...De la fereastră, dincolo de dealuri, începe ca o presimțire, pădurea. Din spațiile casei urcă dealurile. Înspre răsărit, colina imensă presărată cu mesteceni noduroși, cîmîșii de zăpezii ori de fulgerele ploazilor. În interior, nimic nou, sau aproape nimic: vechile manuale școlare, orînduite cu mare grijă pe rafturi de brad uscat.

Urc înspre colina de mesteceni. Privelista îmi aparține: silueta bisericii cu turlele înflăpte de-a dreptul în cer, clădirea școlii, monumentul eroilor din centrul sprînjind artiștele unui vultur.

Decamdată, amintirea este suverană.

Acesta nu este, desigur, singurul „fascicoli” subiectiv care se poate abate asupra umbrei ce te privește cu o resemnare aproape uciătoarea.

Ar trebui să nu te lași ispitit de nostalgia suverană a primelor pagini scrise. Dacă ai fi plecat imediat la drum, cu siguranță samsa de a privi, prin ceata documentului, acel chip resemnat ar fi fost ca și inexistent. Va trebui, cu cit mai repede cu atît mai bine, să înțelegi acest lucru.

N-am avut încă cea mai infimă intenție de a spune amănare. Nici resemnare. Ci, nostalgice „provocatoare”, capabilă să-ți mențină unghiul de înțelegere în stare de luciditate activă. Drăitfel, privirea păstrată în materialitatea celui ultim document vadește, aproape cu infirigarea, o deloc comună dorință de a exista. Între ultimul drum și acesta de acum, evident, întrețeză, a lăsat timpul. Dar cum? Îți amintesc: altă urgență să se mărească fotografic acea privire păstrată în acei — se pare — ultim document. Cu o grabă aproape posesivă și derutantă. Într-adevăr, timpul „lucrase” nemilos.

Imperturbabil, nu într-aitul încît să nu-ți dai seama de o lete elementară: „amanciparea” de vis-à-vis de subiectul pe care-l crezi că ti-ai aparține, în momentul în care devine fapt-scris, poate intra sub incidența credibilității (sau a incredibilității) lui. Tu însuți, între timp, ai fost determinat să-ți reformulezi acele puține „ordini” în care credeai și te tenețiești și, poate, cu oarecîi. Spulberîndu-ți păguboase după care, în altă perspectivă. Mai firească. Mai umană...

— Și atunci, ce crezi? — Mai întîi, rîndurile scrise pînă în momentul în care ai început să „descifrezi” privirea-mărită a celui document, deși orfologose și solemne, incendiază tocmai prin răceala lor suverană. Ai mizat — dacă pot spune astfel — pe puterea de a o lua orînd de la capăt, cu un suris sfîdător, aproape provocator de stăpîn pe el.

Nu cumva o dramă — pentru că îmi dau seama

că despre așa ceva este vorba — individuală este capabilă să te trimită dintr-o dată, cu violență, în arhipelagul unor întrebări zguduitoare peste care, pînă atunci, ai putut trece cu o nepermisă „detasare”? Eu, bunăoară, ca lector, plec pe urmele indicate (ori numai sugerate) de primele două capitole ale acestei *Rezerwații* și nu pot să nu întîltesc acel *zgomot* care se ascunde în spațiile (poate înăuntrul) descrierii cinematografice a spațiului în care ai copilărit și în spațiul în care, pînă nu demult, acea privire continua să aștepte. Să te aștepte, probabil. Se simte nostalgia celui ce nu vrea să spună decît ceea ce crede că este nimerit. Și tot în puține detalii ale celui spătiu se simte, prin omisiune, sensibilitatea atroce a acelei priviri (ce avea să rămîna întipărită pentru todeauna în rama unui extrem de pretios document de familie) care, fără să fi voit vreodată să denigreze, n-a reușit, totuși, și altceva decît să-și ridice sîni orfelști în insingurare și liniște.

Există o mostenire a privirii după cum există o sansă a mostenirii. Dar ea singură, privirea-document, nu rezolvă și nu va rezolva niciodată enigma unei existențe care n-a avut vremea — sau sansa — să se rostosească. Să continue, da! De multe ori, în astfel de cazuri, singurătatea se cubărește peste înțelesuri, irevocabil, ca o cumplită izbîndă.

Probabil că în ziua aceea a anului 1944 nu a nins deloc sau, dacă s-ar fi înțeles, n-ar fi fost absolut nimic în afară de nămănu de vreun folos. Reșemnarea privirii nu poate în nici un fel spune mai multe. Dar trebuie să fie absolut adevărat că, nămănu, dar nămănu acea zi nu i-a fost indiferentă.

(Trebuie menționat că oamenii — puținii — dispuși să-și amintească despre ceva care nu are legătură directă cu întîmplări din „posteritatea” lor, modifică voia posteritatea unor sensuri *reale*, cîzînd fie în extrema „înzorzonării” acestora, fie în aceea a unei areu explicabile „denigrări”. Sînt-un caz și în altul funcționarea acea atitudine care explică, de altfel, foarte exact, natura raporturilor lor cu „subiecții în chestiune. În cazul de față, „imaginile” rămase în memoria unor, vis-à-vis de acel ianuarie 1944, sînt puțin credibile și tocmai de aceea, de prisos de comentat.)

Spuneam că acea zi nu putea trece neobservată pentru simplul motiv că, plecarea grăbită, determinată de rechemarea sub „mareă flămură” a oștrii”, era, totuși, puțin obișnuită. Cu imaginea acelei zile înmămuțată avea să plece într-un război declansat dintr-o întîmplare nenorocită și care, la scurtă vreme de la plecarea lui, avea să trimită, pe la case, doar umbrele — cele mai multe schilodite — ale fostilor bărbați.

Nu este greu de precizat că atunci cînd puținii își mai aduceau aminte de ziua celui ianuarie 1944, se au intrat în fondul acela al „revoluțiilor” (negre) care nu se pot uita niciodată.

De o extraordinară robustețe morală este această mare și pilduitoare lecție de istorie pe care poporul nostru o propune sîși, și, deopotrivă, lumii întregi: demersul profund realist, constructiv al președintelui țării, Iovăreșcu Nicolae Ceaușescu, demonstrează încă o dată, cu o vigoare exemplară, nu numai vocația de pace a românilor, dar, totodată, demonstrează lumii că, în acest ceas de cumpănă al istoriei, vorbele — orient de bună intenție ar îmbrăca ele — au nevoie de lumina faptelor concrete.

Partea de-a, acestor două sens și durată orîndului ideal, or — nămănuțele și sentimentele noastre, au nevoie de aerul binefăcător, înălțător al păcii. În numele ei, un popor demn pronune lumii un model viabil, profund umanist, de manifestare autentică.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

— Și atunci, ce crezi? — „Orice poveste este povestea unei dispariții...”. Fie că acceptăm ori nu verdictul acestei „severe propoziții”, realitatea lui există. El (verdictul), de fapt, nu face decît să continue. Să obsedeze.

Oda față în față

Lume ne trebuie pace sub toate aspectele ei de la-nceputuri încoace vreau să aud cum cada frunza din tei

Fiul meu cel mai mic ride-ntruna și își pune în plete petale să îl mișină imi tremurî mîna de emoții internaționale.

Plopii plîng azi pe umărul meu dar să știți că istoria-i veche pacea cîntă în cîntecul meu fără moarte și fără pereche.

Ion Nicolescu

Către semeni

De sîntem o întimplare fericită între oare, După cum ne este Terra dincolo de orice mîit, Să nu fim din lăcomie „asasini” vîieții noastre Destrămîndu-ne Pămîntul pe vecie pustii.

N-ar mai fi pe lume floare și nici cine s-o admire, N-ar mai fi nici melodie și nici vis și nici cuvînt. Acest răi, care-i Pămîntul unic în nemărginire, Ar fi roi meteoric hăitui de cosmic vînt.

De aceea, stimați semeni, dezbrățați-vă de ură, Dați, toți, zălele trufiei unei triste amintiri Și, sub cerul blînd al Păcii, din iubirea cea mai pură, În grădina planetară sădiți veșnice-nrăzîri!

Constantin A(omii)

Dor

În fiecare copac e un dor în fiecare pasăre e un dor în fiecare om e un dor în fiecare prunc e un dor în inima mea e a florilor e un dor dorul mare de pace se privește oamenii acum mai mult ca orînd se întîlnesc în stația de autobuz compozeste același bilet lucrează la același captor de rument gînd pe tot îl frîmîntă același gînd gîndul de dezarmare rapidă...

Poem

În ce m-am născut viața mi-e amenințată de război de la sud la nord de la vest la est universul e plin de armament

cei mari nu vor să aude amenințări insistente cu moarte pămîntul și păsările au nevoie de cer albastru și oamenii au nevoie de soare nu de bombe și rachete distrugătoare...

Ion Machidon

Însemn de pace

Însemn de pace, patria mea, dîntodăuna română! Pentru gloria cîntărilor tale, prin care ești și vei fi, peste veacuri, stăpînat.

Însemn de pace, cetate de dor și de faptă cîntărilor! Pentru temelie neamului tău suveran, în care nu va mai fi nici o Ană zidită.

Însemn de pace, vală eternă cu flăcări de viață nestine! Pentru căderea brațelor, împrumutat ojelelui, prin care au fost și vor fi nevinșate.

Însemn de pace, pămînt al iubirilor și al jertfei supreme! Pentru fructul de aur al tău pe care să-l știe lumea aici, doar aici și în oricare vreme.

Însemn de pace, izvor de lumină, de cîntec și de țărîe! Pentru ca bolta senină în care se scaldă

Carpații

și fruntea ta instelată să poarte ecoul din singura odă de bucurie.

Adrian Miculescu

Cîntec

Pașăre a păcii, cu gene de soare, Pașăre blîndă cu gene de gînd — Tu care simți că timpul nu moare, Tu care-ai pruncii lumii visînd!

Pașăre albă, cu viață, sfîntă, Sîmp gînditor de țărîna dibăce — Zboară în lume, chiar dacă ești oșbită Și cîntă-mi mesajul de pace.

Nicolae Sinesți

Viorel Sămpetrecan

NOUA GEOGRAFIE LITERARA

Puțin cititori, luind în mână o ediție din clasici, știu că muncă și că dăruire presupune o astfel de carte. Munca îngrijitorilor de ediții este o muncă anonimă, dar ea asigură circulația valorilor literare, constituind și alături de autenticitatea și corectitudinea textelor, oferind totodată un instrument de lucru indispensabil. Pregătirea unei ediții presupune nu numai simpla muncă de transcriere a textului, ci una de altitudine complexă față de el, pentru a-l pune în rama cea mai potrivită. O ediție cum este cea realizată de Liviu Onu pentru traducerea lui Herodot, cea datorată lui N. A. Ursu pentru Dosoftei ori Dan Siusanși pentru Dimitrie Cantemir constituie adevărate evenimente culturale. Dar numărul edițiilor remarcabile, în ciuda dificultăților de tot felul pe care le întâmpină îngrijitorii lor, este destul de mare și ele au modificat unora optic asupra literaturii noastre. Nu uităm a pomeni aici continuarea ediției de Opere Eminescu, Opere Slavici, Opere Brebreanu, ca și altele aflate pe care le-am comentat la vremea lor.

Anonimă și aproape eroică munca îngrijitorilor de ediții merită toată stima și grațitudinea cititorului. Ea nu trebuie confundată cu acele întreprinderi în care ediția e rezultatul simplei munci de dactilografie, fără perspectiva textului.

Cit de lină poate fi un editor? Desigur, principală vîrstă nu e un obstacol în calea întocmirii de ediții. Dar practica ne arată că tineretea editorului nu e tot una cu tineretea poetului. Îngrijirea de ediții cere nu numai osîrda cenobilului ci și o experiență cărărușoasă care se obține în timp. Este cu atât mai îmbucurătoare, în ciuda dificultăților reale ale profesiei de editor de texte, prezența în rândul vechilor editori, a unor mai tineri care și-au asumat, cu toată responsabilitatea, sarcini grele. În pagina de față prezentăm câteva asemenea acțiuni ale mai tinerilor alcătuitoari de ediții.

O reconsiderare literară

Avem încă acel tip de cercetare teoretică (interdisciplinară și exhaustivă) care, în relație cu examenul metodologic aplicat, definește și stătează acest mare act de cultură care este al ediției critice. Într-aci, evident, alături de competențele de istorie literară și filologie, elemente de sociologie literară și comparatistică și nu în ultimul rînd, acel spirit de finețe al interpretării critice. Căci o ediție de acest fel nu e o simplă transcriere bibliografică, insușitoare și irelevantă în latura colaterală/confruntării de texte. Nu lipsește, așadar, deocamdată, nu metodologia alcătuirii „edițiilor critice”, care nu este una standard (sablonul nu funcționează normal decît în măsura în care își justifică unicitatea), ci acel tip de cercetare mai generală, cu secțiuni și capitole distinct-clasificatoare, urmărind fenomenul ca atare în perspectiva diacronică a tipologiei existente, dar și în sincronia evidențiar culturale. Se înțelege că rostul unei atari elaborări științifice ar fi acela al statuirii unor principii metodologice, de aplicație și anvergură dialectică, nu de incosetante,

care nu vrem să facem un obiect aici, neservind cu nimic spiritului intervenției noastre, remarcăm, totuși, că ediția lui Mihail Dascal a fost primită cu binemeritată admirație și preluată.

Observînd, pe bună dreptate, că, valoric, Cezar Petrescu „subzistă în contemporaneitate într-o oarecare penumbra a istoriei literare” și că „aproximativ jumătate din creația sa românească este lipsită de circulație”. Mihail Dascal își propune să-și restituie pe autorul întințurii unui meritoriu circuit alături de prietenii bineveniti și necesară „atitudine valorizatoare”. Ediția va fi structurată în șase largi compartimente „corespunzătoare spațiilor cultivate cu prevalență de autor” și reproduce după principii cronologice: proza scurtă (schită, povestire, năvălă), romanele, textele dramatice, literatură pentru copii, publicistica (dat, și eseuistica, interviurile), corespondența. Seria se va încheia cu o necesară bibliografie critică, ce va alcătui substanța unui volum complementar. Fiecare compartiment va fi prevăzută, în afară de indispensabila notă a ediției, de un comentariu, corpus de comentarii critice și filologice. Textul este și va fi și în continuare transcris conform normelor ortografice în vigoare, într-un respect vădit față de „particularitățile de limbă ale scriitorului” (decurgînd din obisna sa moldovenească) și de „numele forme cu certă intenționalitate stilistică în cadrul discursului narativ”.

Volumul inaugural alături numai Serisoriale unui răzăm (1922) și Drumul cu piopi (1924), urmînd ca un al doilea să cuprindă „Omul din vis”, „Aranca, știma lacurilor” și o amplă „Addenda”, care ar reproduce, alături de inedite și scrieri „uite” care, după meșterul autor în cuprinsul ediției definitive tipărită la Editura „Cugetarea” — Georgescu-Delafraș între anii 1941—1947 (ediție, de fapt, bleasă ca text de bază, nemairespicîndu-se aici cronologia principisurilor). Este, de fapt, un desideriu major al experienței textologice abela de a lăsa ca text de bază ultima variantă, revăzută și îmbunătățită, mai ales că ea a fost și cea intenționată de autor, însă, avînd în vedere că „varianta senectuții” suferă uneori de circumstanțialitate într-un moment cultural de „feroare teistă” (cazul lui Mihail Balala), lucrările se completează, iar editorul nostru ignora, aici, uzanța. „Deprecieri artistice” s-ar face zice M. Dascal, la nivel livresc, dar și datorită unui retoric strident, jurnalier: „Prin ultimele sale intervenții, prozatorul sparge unitatea stilistică a variantelor precedente, degradîndu-le echilibrul epic”. În același spirit se va face selecția textuală și în celelalte volume.

Peste tot editorul urmărește evoluția limbajului artistic cezarpetrescian spre claritate și semnificație distinctivă. Sunt relevante, la tot pasul, „asperitățile stilistice”, „remedierile operate” în perspectiva ediției definitive „care sporesc vizibil mobilitatea și suplețea textelor”, dar și proliferările justificate ori nu ale frazelor, „corsetul dialectal” al unora, înlăturat prin reeditări, avaturile onomastice, distanțarea de lirismul manierist al schiței și povestirilor sămănătoare. „Sunt aici observații critice pertinente privind resursele intime ale genului, dar și sinuoasa „biografie” antedatorică, avaturile publicistice... Cu toate că își propune să redea simpatetic „tecnica acestei panorame epice”, atitudinea interpretativă e una obiectivă. Miștînd pentru un Cezar Petrescu pus în lumina unei mai drepte reconsiderări literare, Mihail Dascal detestă atît supralicitarea valorică, dar și minimalizarea tendențioasă, rutîndă, anumiind, la un moment dat, nu numai o enunțată „feroare megalomană” manifestată de autorul Cronidului, dar și „deprecieri artistice” într-un moment cultural de teistă „feroare”, cînd autorul intenționa să-și scrie opera, neputîndu-se sustrage, din păcate, nefastelor maladii ale dogmatismului...

Dacă am avea de făcut o observație, în totul preferențială (care n-ar contraveni uzanței, de

Studiul hemografiei

La Nichita Stănescu. În urma unei extraordinare purificări a stărilor, a emoțiilor, cuvîntului nu sînt numai simțurile, ci și viziunile, viziunile obiectualitate în sensul cel mai strict cu putință: „Scăpată din opacitatea materiei — scrie Alexandru Condescu în prefața-studiu la „Ordinea cuvîntelor” (versuri — 1957—1983, vol. I—II, Editura „Cartea Românească”, 1985) — limba își arată structurile eterice. Pînă la el auzul, pipăitul de gustate, miroșul, vîntul limbajului poetic sînt deodată văzute: „...transparent se lasă străbătut, adîncit în străfunduri miraculoase, prin care frumoase cuvinte, ca niște pești de platină, dau elegant din coadă”.

Vederea cuvîntelor e însă primejdioasă, ca și edițiile Plasmurilor lor neschimbătoare și strălucitoare în lumina structurii clasice îl atrag pe temerar spre zonele necercetate ale celulelor emisie poetice, unde pîndesc energiile obscure, dionisiace, ale Logosului. „Tu, ați apuc să strig, tu / și cuvîntul începe să se vadă / încet, încet, cum se vede lăsaarea de noapte, / cuvînt din două litere: r / v”.

Excelentă în toate privințele (minus, spun recenzentii editorului, culoarea maronie a copertii, amănunt de finețe polemică trecut prin grila unei inventivități critice de o valoare falsă euristică) ediția Nichita Stănescu — Alexandru Condescu din opera de peste 25 de ani a lui Nichita Stănescu cuprinde, așa cum se arată în „Noile asupra ediției” de la p. 328, vol. II, versiunile ediției definitive a operelor antume (ediția cuprinde și 13 poezii postume între care două dintre acestea, „Tragică durere” și „Să nîngă peste noi”, scrise pe 9, respectiv, pe 10.XII.1983, fiind, pare-se, ultimele creații lirice ale marului poet. Încheierea acestor 13 poezii într-o ediție a operelor antume a provocat o reacție exagerată din partea unor recenzenti ce au găsit în această modalitate — impusă în mod mai mult decît evident de cursul tragic al evenimentelor — un punct nevralgic al meritelor înconcordante ale îngrijitorului ediției, Alexandru Condescu, ce va fi știut însă că sînt distîngă, la vremea respectivă, cauza de efect n.n. A.D.) ale lui Nichita Stănescu, poezie și proză, ediție realizată de poet împreună cu criticul Alexandru Condescu în anul 1983.

Pentru definirea mai clară a raporturilor autor-editor ce s-a stat la baza alcătuirii acestei ediții din scrierile lui Nichita Stănescu, următoarele cîteva rînduri, fundamentale pentru înțelegerea reală a acestor rapoarte: „În consonanță cu tînarul meu prieten, criticul Alexandru Condescu, am făcut o revizuire a celor publicate pe parcursul a peste 25 de ani înaintea născutului meu — salvat conștientului inimii sau exterioare. Ediția nu are pretenția de a fi definitivă, el numai năzuință. (Desi clară, fără dubii, această ultimă frază a dat naștere unor controverse de interpretare dintre cele mai ciudate și mai inexistente, în unele cazuri, utilizînd întru această curbă neregulate de umbre și lumini, de plieri și replieri strategice, au reușit să creeze, în defavoarea forțată a editorului, o anumită atmosferă de destrămăare a conținutului frazei, în care, probabil al transformării acesteia într-un punct de plecare într-unul de sosire, adică dinspre absolut spre amănunt și nu invers). „Oricum, ofer Titanului acest iceberg, realului aceste cuvinte”.

Strict informativ, cele două volume ale anto-

logiei „Ordinea cuvîntelor” (deocamdată numai poezie, cel de-al treilea volum, de proză, urmînd să apară separat) includ o selecție și o restaurare a poemelor din SENSUL, IUBIRII, O VIZIUNE, A SENTIMENTELOR, DREPTUL LA TIMP, OBIECTE COSMICE (ALFA), OUL ȘI SFERA, ROSU VERTICAL, LAUS PTOLEMAEI, NECUVINTELE, UN PĂMÎNT NUMIT ROMÂNIA, ÎN DULCELE STIL CIRCUS, BELGRADUL ÎN CINCI PRIETENI, MĂREȚIA FRIGULUI, EPICA MAGNA, OPELE IMPERFECTE, NODURI ȘI SEMNE, precum și o ciclu netipărit pînă acum în volum, OPERE IMPERSONALE, ales din poezii publicate în ultimii ani în periodicele românești și iugoslave. La finele celui de-al doilea volum al ediției sînt, în „Tabel alfabetic al poezilor (după primul vers și după titlu)” ce dovedește încă o dată neobisnuita acritie, seriozitatea desăvîrșită a muncii tînarului editor Alexandru Condescu.

Impactul cu o operă de o asemenea amploare ca aceea a lui Nichita Stănescu este totdeauna cu totul ieșit din comun. Conținutul extrem de divers, temperatura atît de înaltă a creației marului poet, peisajul psihologic extraordinar în care evoluează omul, la Nichita Stănescu impune, cu un fel de violență chiar, o abordare de tip energetic în care, da capo al fine, este necesară menținerea printr-o viziune a mizei magice spațiale a fiecărui vers. Schimbări greu de înțeles și încă și mai greu de controlat există în interiorul fiecărui cuvînt al lui Nichita Stănescu, cuvîntul măcinînd mereu și lasîndu-se însușă macinat de viața cuprînsă și necuprînsă, perspectiva asupra existenței fiind una atemporală dar în același timp dinamică și obiectivă, cu o foarte totalizatoare viziune de gen holografic. Ideea are aici o formă spațială ce, indiferent de dispoziția sulfeticească de moment, învîluie lectorul cu un flux constant cerebral, învîluirea fiind una de continuă ofensivă, dincolo de destîn. „Se ia o bucată de piatră, / se coplește cu o dată de singe, / se lustruiește cu ochiul lui Homer, / se răzuiește cu raze / pînă cubul tîse perfect. / După aceea se sărută de nenumerate ori cubul / cu gura ta, cu gura altora / și mai ales cu gura infanței. / După aceea se ia un ciocan / și brusc se fărîmă un colț de-al cubului / Toți, dar absolut toți zicevor: / — Ce cub perfect ar fi fost acesta / de n-ar fi avut un colț sărîminat!” („Lección despre cub”).

Poetă de a încerca tu însuși să exerceseți cu acest flux este una de încercare de esență, exercerea în sine avînd darul extraordinar de a te dilua în el însuși, în acest flux care nu se mai lasă analizat și cunoscut, ci te analizează. Schimbarea este radicală, efortul unui vers în apăsarea asupra lui, în viziunea ambianța unei noțiuni pe care curios, o simți în tine, în afara ta și în afara timpului. Versul lui Nichita Stănescu se transformă din interpret în interpretat, este un fel de refracție a unui răspuns dat vîntului. „A venit inegal și mi-a zis: / de abia amar de vreme te veșter, ca să alungi om de știință și tu pînă acum n-ai inventat nimic! Cum să nu, am inventat; numai că știința pe care am creat-o eu este atît de subtilă încît unora se confundă cu firescul. Ea se numește hemografie, adică scrierea cu tine însuși”.

Și abia de aici înainte, odată cu „Ordinea cuvîntelor”, operă cu nebănuit destin testamentar, poate fi început studiul hemografiei, adică a scrierii cu tine însuși, adică a unui pas fundamental întru înțelegerea logicii marii poezii.

Adrian Dafin

Nichita Stănescu, „Ordinea cuvîntelor”, versuri 1957—1983, vol. I—II. Cuvînt însoțit de Nichita Stănescu. Prefața cronologică și acordul autorului, Editura „Cartea Românească”, 1985.

Unghiul exegezei

apărîția Logicii generale de Immanuel Kant în traducere românească poate fi socotită ca un important eveniment în contextul culturii noastre actuale. De altfel, traducătorul ei, Al. Surdu, este un cunoscut cercetător și laborios editor de texte logice, filozofic și literare, un universitar al celor două discipline: Mihai Eminescu, Lecturi kantiene (în colaborare cu C. Noica), Titu Maiorescu, Prelegeri de filozofie (în colaborare cu Gr. Traian Pop), Atanasie Joja, Istoria gîndirii antice (în colaborare cu C. Noica), Știința Odobitei, Introducere la logica rezoanței. În plus, Al. Surdu tîlmăcesc celebrul Tractatus logico-philosophicus al lui Wittgenstein, apoi tot din Kant, Critica facultății de judecare (în colab. cu V. D. Zamfirescu), Karl Popper, Logica cercetării (împreună cu M. Florina și E. Tivig). Nu am pomenit aici opera originală a lui Al. Surdu, precum Logica clasică și logica matematică, Neointuitionsm s.a. Revîndind la Logica generală (1985), trebuie spus că ea reprezintă un moment din biografia kantiană, căruia traducătorul și exegețul român îi acordă o semnificație specială. Aceasta întrucît, în virtutea unei decizii, Al. Surdu a tradus în Europa, înainte de Kant și chiar de către Kant însuși, pe cînd nu era criticul consacrat de istoria filozofiei. În această lucrare se reflectă, apoi, un drum, o devenire a gîndirii lui Kant, de la vechea logică la logica transcendentă.

„Dacă mîi înțeleg, ce reprezintă Logica generală? Este o variantă a cursului său de logică, citit timp de peste 30 de ani, conform schemei fixate în programele de învățămînt ale vremii, acestea concretizate în cîteva volume între care unul aparținînd filozofului G. F. Meier, pe care Kant îl urmează îndeaproape. (Alte amănunte istorice în prefața lui Al. Surdu). În aceeași perioadă, Kant elabora și chiar publica (în 1781) Critica rațiunii pure unde logica va apare într-o interpretare total nouă față de cea clasică. Multii cercetători operează o distincție netă între cursul de „Logica generală și Critica rațiunii pure” (de pildă W. Kinkel, M. Steekelmacher, A. Dumitriu subordonată, ca importantă, logica generală logicii transcendentale). Cursul n-ar reprezenta decît o etapă tradițională din activitatea lui Kant, adică etapa nekantiană, sau precritică, precedînd în vîrstă și în timp pe cea a lui Al. Surdu considerată (poate exagerînd invers) ca aceste lucrări fac un corp comun. Mai întîi, pentru că însuși manualul lui Meier (reprodus, în mare, cu fidelitate) prezenta unele înțelegeri terminologice și interpretative: la Meier „apar termeni” în „Logica generală”, „critică și rațiunii”, consacrat apoi de criticism. Tot Meier vorbește despre „perfectiunea logică” și „perfectiunea estetică”, sub influența lui Baumgarten care disocia între cele două moduri de cunoaștere, cel logic și cel estetic, acesta (cunoaștere prin simțuri) fiind consacrat inferior. Kant va adopta această formă de perfectiune Estetică transcendentă și a Logicii transcendentale. În fine, Kant însuși afirmase că originea criticismului său din faza de maturitate se află în logica lui Meier.

Evident este, însă, că în structura Logicii generale, apar, din loc în loc, unele corpuri strălucite moduli de gîndire tradițional, pe care cercetătorii le-au distins printr-un studiu comparatist, iar Al. Surdu, la rîndul său, le reliefează pentru cititorul român. Astfel, introducerea și notele sale devin un mijloc de adevărată inițiere a lectorului nostru în laboratorul ideilor kantiene. Pentru Al. Surdu, Logica generală relevă un statut de interregnum, prin care se trece de la logica veche la cea modernă, aceasta începînd cu Criticele lui Kant, din care se vor inspira în elaborarea concepțiilor lor, un Hegel pentru logica dialectică, dar și creatorii de mai tîrziu ai sistemelor moderne, de logică matematică, intuitionsm, pozitivism.

Într-adevăr, din loc în loc, apar și Curs termenii și expresii necîntețe în logica tradițională. La capîitul Intuiții și noțiuni, Perfectiunea estetică și logică a cunoașterii, vom întîlni propoziții ca următoarele: „Perfectiunea estetică constă în concordanța cunoașterii cu subiectul și se bazează pe sensibilitatea particulară a omului. Prin urmare, perfectiunea estetică nu are nici o lege obiectivă și universal valabilă în raport cu care să poată fi apreciată a priori printr-un mod universal valabil pentru orice ființă gînditoare în genere”. Immediat însă, revine cu o afirmație oarecum contrară, care anunță ideile din Estetica transcendentă: „Întrucît există totuși și legi generale ale sensibilității care, deși nu sînt obiective pentru orice ființă gînditoare în genere, ci subiective, avînd valabilitate pentru întreaga omenire, poate fi

Coerența selecției

Om al proiectelor ambițioase, S. Mehedint și angajat în cultura noastră cu preocupări și merite ce rămîn încă a-i fi descoperite și, de ce nu, recunoscute. După o lungă tăcere editorială — din 1967, cînd volumul Opere alese oțerea o selecție din scrierile sale geografice — sub titlul Civilizații și cultură (Junimea, 1986) sînt reunite o serie de texte reprezentative și actuale prin modul în care interpretează înrîndăcirile omenești ale culturii. Este vorba de pînă în urmă discurs de recepție la Academia Română (Caracterizarea etnografică a unui popor prin muncă și unelte alese — 1920 de prima redare integrată a studiului Coordonate etnografice (1930), precum și de o serie de alte fragmente și introduceri menite a evidenția valențele etnopedagogice ale ideilor sale. Calitatea științifică a volumului — deci selecția propriu-zisă, precum competența și notele explicative precise — se datorează tînrului cercetător Gheorghita Geană, care ne-a obisnuit de mai mulți ani cu studii sobre și așezate pe teme de etnologie și antropologie culturală. El aparține aceluiași generații de mijloc — care înțeleg să reacționeze afirmativ asupra patrimoniului cultural aflate sub zodia tînrului promitare și nedrepte. Semnificativ în acest sens este inițiativa editorială, pe care o dorim doar un început, față de opera lui S. Mehedint. Chiar în paginați sumară a colecției Humanitas, Gheorghita Geană reușește o imagine coerentă și cuprinzătoare asupra gîndurilor acestui savant care, în prelungirea strictei specializării și tomci pentru a o situa în deschiderii umaniste de mai largă respirație, meditează despre originile și structurile constitutive ale uneltilor.

De fapt, Mehedint ajunge la om într-un mod cit se poate face firesc — nuși abordează teritoriul de performanță științifică — respectiv geografică — după moda convențiilor închițătoare de orizonturi intelectuale. Există un mod de a pune problemele în știință care nu înlătură cît, dimpotrivă, deschide calea spre om și filozofia. Să ne amintim, în acest context, de S. Mehedint face ca o operă de teorie cu rosturi umaniste și finalități pedagogice, din care mențiuni aparte merită neterminatul Ethnos și Intenția de a scrie o istorie a românilor din perspectiva etnologică-antropologică. S. Mehedint urmărește mereu un destin gînditor și obiectivității științei, descoperindu-i tîrziu valorico-afective și umanizatoare, fără ca prin aceasta riguroasă explicativă să fie amenințată în vreun fel. Astfel, analizînd ordinea impusă de întîlnul causalității naturale — respectiv, cele patru învelisuri ale pămîntului — atmosferă, hidrosferă, litosferă și biosferă —, se impune ca de sine conștientarea unui ireductibil al universului uman: valorile. Acest nou strai al existenței, distinct înăuntrul biosferei, urmează a fi studiat de etnografie, întrucît existența concretă a speciei umane e reducibilă la profunzimea etnilor. Dar, așa cum remarcă Mehedint la Gheorghita Geană, „dintr-un scop foarte concret, de cercetare etnografică, urmărit însă cu mijloacele unei cugetări capabile să se desprindă lesne de nivelul empiric, s-a născut ceea ce am putea numi un sistem operațional de filozofie a culturii. Două sînt tezele fundamentale ale acestui sistem: una dă satisfacție scopului, cealaltă este o emanție a mijloacelor. Prima afirmă dihotomia între civilizație și cultură. A doua postulează apariția prin muncă a tuturor formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși” (p. 13). Dacă această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13). Dacă această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13). Dacă această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13).

Deoarece această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13). Dacă această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13). Dacă această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13).

Deoarece această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13). Dacă această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13). Dacă această ultimă teză este într-un fel paralelism cu viziunea marxistă asupra ontogenezei, disocierile privitoare la cultură și civilizație atenuează dihotomia propusă de morfologia culturii (în sensul formelor de civilizație și de cultură și, totodată, a omului însuși) (p. 13).

bante ce urmează a fi atînsă pe cale imitativă și prin întregul arsenal al unui raționalism precritic, inițiat și nemotivat de noile conjuncturi istorice. Judecăm într-un asemenea context, punctul de vedere desfășurat de S. Mehedint apare ca pleoară pentru o civilizație națională ce-și asumă creator orizonturile de originalitate. De altfel, nu întîmplător au teorie să-l constituie „Logica generală cu dimensiuni filozofice și, în sens larg, ideologic, în perimetrul câmpului cultural. Semnificativ este, pentru spațiul românesc interbelic, înfruntarea dintre C. Rădulescu-Motru și E. Lovinescu. Pizițiile care au redus civilizația la pura ipostază tehnico-materială au afectat procesul de etnogeneză, subînțelegîndu-se în consecință de elaborare locală iluzia unei universalități înglo-

reductioniste și restrictive norme de procedură (ce-ar încuraja dilematismul filologic, de atîta ori lucrativ, sîngeros, prolificant). Cu atît mai mult cu cît asemenea act de cultură devin deja o adevărată „instituție” a restituirii valorilor culturale, în ideea generoasă a unor mai drepte valorificări. Valoarea (care nu este un concept de imuabilitate estetică decît în integrala conștientă a deciziilor, esteticizante) e partea cea mai reprezentativă a operii, adică cea mai viabilă, — viabilitate exprimată în timp, dar mai ales într-o relație de contingență cu timpul, nu atît în spiritul unor „mutații” relativizante, cît al unor redimensionări funcționale-valorice. Chestunea însăși de o sociologie a esteticului și ea exprimă relația operii cu timpul, funcționalitatea ori disfuncționalitatea ei valorică într-o ecuație complicată, cu multe variabile pre-sau imprevizibile...

Vrem, adică, să spunem că recenta ediție Cezar Petrescu” inaugurată la „Minerva” de Mihail Dascal, și-ar ocupa, într-o asemenea lucrare, un loc de frunte, servind ca model funcțional de ediție critică, invitînd în acest fel, la o reexaminare a valorificărilor critice etalon, la o nouă meditație critică. Dar asemenea filozofică acritie, aneștat-diaronice, asemenea interpretări exhaustive trebuie să poarte însemne și perspectivă demne de efortul încorporat aici, căci, o prefață ca a lui Al. Piru, dorindu-se „studiu introductiv”, nu e demnă de titlul ales (Cezar Petrescu, azi) și nu face cîntece ediției, cîntă vreme se menține pe linia tradițională a recepțiilor critice, de o diferență estorcată de vibrații recepțorii moderne, de actualitate. Nu e vorba numai de lipsa „organului”, așadar, dar și de o lejeră și insuficientă conformitate critică, ce duc, inevitabil, la un simulacru de studiu introductiv. În această notă ne exprimăm mirarea față de unele observații nelaculoz lor (ne surprinde, bunăoară, Z. Ornea, într-o „cronică” din „România literară”, cînd constată indignat că, pe cînd o nouă lucrare numai 36 pagini de text, aparatul critic se întinde pe 58 de pagini). Pagini revelatoare tot de altfel ori, bineînțeles, la față felul în care este apreciată devoțiunea acritivă esențialmente definitorie pentru o ediție critică. Întreprinderea lui M. Dascal vine, așadar, să corecteze o optică suficientă uneori în elaborarea de „ediții critice”. A vedea în aparatul critic extins, care se vrea, deci, exhaustiv, al unei ediții critice, ceva împovărat și insignifiant este o prejudecată, ba mai mult, o suficiență dobîndită, și în acest spirit comod astfel de „observații” critice degeneratează în dilematism. Opera lui Cezar Petrescu comportă numeroase variante la aproape fiecare creație născută nu e înregistrată e o necesitate; disproporțională a e între textul propriu-zis și notele ei, mai ales, între textul „ne varietur” și variantele lui. Chiar la o repede ochire, o estimare cantitativă proporțională este lămuritoare pentru asidua teia și siguranța devoțională a demersului filologic din aparatul critic. Astfel, din totalul de 1046 pagini cite are ediția, 593 de pagini sînt rezervate notelor, comentariilor, variațiilor și doar 452 textelor de bază. Nu e aici vreo acrobatică pedanterie de filolog rălăcîit, cu un travaliu impresionant și corect, ce derivatele întîlnii ale laboratorului de creație cezarpetrescian, preocuparea scriitorului pentru expresivitate stilistică, obsesia creației perfecte...

Dincolo de prozitatea polemică pe care ar putea-o căpăta observațiile de mai sus, și din

Desene de Mihaela Nagru

vreme ce competența și-a spus cuvîntul în modelul de ediție care a început, aceea ar fi cea privind „studiu introductiv”, pe care l-am dorit semnat la volumele de vin, chiar de Mihail Dascal, comentînd mai din interior fenomenul și punîndu-l aceluși sens de justă și îndreptățită actualitate/modernitate, în spiritul căreia, se înțelege, a demarat exemplara ediție.

Z. Cărlugea
*) Cezar Petrescu, „Opere”, vol. I (ediție îngrijită de Mihail Dascal), Ed. „Minerva”, 1985.

Marian Vasile

Vasile Macovicu

Dunărea

MIHU DRAGOMIR *inedit*

TĂRIE

Floare de cimp ,floare,
crești, te usuci,
dar frageda-ți boare
din sufletul nostru n-o duci.
Floare bătută-n nămeți,
nu știi să mori niciodată,
crivătu-și poartă geroși ereți,
tu știi să-nflorești, mai curată.
Floare de cimp, și inima mea,
cind ea mi-i departe,
prin plumbul adincilor sihle de nea,
și caie oricât ne-ar desparte,
nu știe să geamă sub lungile ploii,
cât anul de-i ziua și luna,
că tot ce-i în jur și în noi
e-un cimp ce-nflorește intruna.

1954

TĂCUȚI ȘI URIAȘI

Undeva bate inima pământului.

Să ne ridicăm, tăcuți și uriași,
peștă turlele de sat și de oraș,
cu privirea limpede ca un fluviu.
Sintem abia sculați din diluviu.
Timplele sint încă vinete
palmele svicnesc
catastrofa ne-a apropiat de omenesc
și-n singele aprig simțim
mersul necunoscutelor mulțimi.

Mai aproape bate inima pământului.

Zilele s-au desprins din calendare
și se-mplinesc din sudoarea noastră.

Prietenii, prietenii,
pe cerul României,
acum și noaptea
strălucește-un soare !

1946

Scrisori de-acasă

LUNI, DUPĂ NUNTĂ

S-a copt măruț toamnei !
Satul se adună în el, ca rotul în stup,
reverberază spre sine, de pe cimpuri și
de pe ape dorul vine acasă.

Vine să facă nuntă.
Nunta crizantemei care ne-a răsadit o
rază galbenă în noaptea pieptului ; nuntă
stăgănată de culoarea chihlimbarului,
visul lui în drumul aspru spre in-
crima bucuriei ; nuntă crapului blind
care, îngrășat toată vara, poartă acum
solzii de aur ; nuntă stelei căzătoare cu
a stelei care suie spre aceeași închipuire !
Și peste toate aceste eterne nuntă,
nunta bărbatului și a femeii !

Toamna și-a umplut sinul cu patimi
galbene și s-au înmulțit nuntile.
Stolnici încep să bată tot mai des în
porți, să ne întindă ploșca și să ne zică
vorbele din ritual : „Sinteiți invitat de
nucul cel mare la nuntă, binevoști să-i
stați cu cinste alături !”

Și cu merg să fiu de alături, nemăi-
avind acolo decât amintiri, un cub de
oase și o dragoste mereu chemătoare
pentru oamenii pe care statornic îl iu-
bește.

Stăm în cerc, lăutarul cântă, hora
se-ntinde și se adună ca o inimă cos-
mică și, scormonind sub cenușa timpului,
aducem la suprafață chipul unei
lumi trâte, care, atinsă, ca para focului
ne inundă :

„La sapte ani, le spun, purtam șolmul
pe umăr, trecem fluviul înot cu o
mină, în ceață și înăuntru, hainele, sus,
să nu se ude, vinam vidra la copcă și
crapul năpârli la hodoroare. Cind nu
mai aveam în ce aduna peștele, țineți
minte ? legam craci pantaloni, jos,
la manșete, și-i încăream ca pe desăgi.”

„Asa e, asa e !”, striga prietenii mei
și își trintesc căciulele cât banita de păm-
înt, mindri că am traversat astfel de
intimplări și, fiind și ale lor, iată, nu
le-am uitat. Paharele, dădora de vinul
negru și gros, ca stoluri de grauri din
coapte podgorii se ridică de pe masă și
se revarsă în delta gurilor căscate de
sete. Apoi, prietenul meu, Vasile, vestit
jucător în Căluș, își prinde mijlocul în
mehghina mitalor, și singur, ca solul
plecat la Zamolxe, joacă și striga :

„I-auzi bruii,
trece rui
cind lumina
coace griul !”

Saltă un trup răvășit, rânit de voluptate,
din care un dor păgîn vine la su-
prafață și fierbe ca apa fluviului în
vinete bulboane. Bate pământul cu pa-
timă, ca pe un zeu sperjur, să audă
parcă pină și cei îngropați acolo, sub
bătătură, să audă jocul și patima lui. Și
cind jocul asta atinge culmi neînchipuite,

cind trupul bărbatului devine flacăra
unduitoare, cind haina din aba negră
se infoaie în spate ca aripile unui vultur,
cind omul devine o pasăre dansa-
toare, atunci, dintr-odată, fără să bănu-
iești măcar, Vasile își oprește piciorul
în aer, îl ține cîteva clipe așa, apoi îl
coboră încet, lin, ca pasărea care ter-
mină un zbor, abia atingind bătătura cu
pingeaua boacnelui uns cu tot seul de
ia o aie.

Astfel, patima jocului se aprinde în
noi tot, arătînd-ne tuturor virtuțile
unii dans ancestral de o otrăvitoare fru-
musețe.

Toamna și-a umplut sinul cu patimi
galbene și s-au înmulțit nuntile.

Cit Vasile se hodiește, vine lingă
mine Niță a-lu Bălan, mă ia de după gît,
mă sărută și nu mă lasă pină ce nu dau
cu el de duseci două bătădăce. Pe umăr,
pleznește limba de cerul gurii și zice :

„Să-ți torn una ; ție, stii, îți place !” Și
Niță, roșu la față și înveselit de zaibăr,
povestește : „Cind ne-au tăiat satul în
doi, de ridicăram digul, a trebuit să
ne scoatem morții din cimitirul vechi,
rămăs în izbeliștea apelor, și să-i îngro-
păm în cimitirul nou, de dincoace de
dig. Am scos mulți răposaiți, unii zac
însă și astăzi acolo, sub ape. Cind să-l
scotem pe Bucur, îl știi, cel iubitor de
căpșunică, nu l-am mai găsit țigva. Și,
tot căutînd-o, am dat acolo, în locul
unde trebuia să i se afle capul de o
sticla cu vin. Era păstos, stătuse îngro-
pată două de ani ! Unul din noi a fugit
cu sticla la gîrlă, a îndoit-o cu apă și
am băut. Intr-atît ne-am îmbătat, încît
ne-am trezit pe la miezul nopții, trei,
mormăind în mormintul lui Bucur, cu
oasele lui lovindu-ne peste divle. Hă,
hă !”, a ris iar Niță și a mai desertat
un clondir în gîtlejul care-i striga de
sete.

După care Vasile scoase fluviul de
sub cămasă, acolo unde îl poartă de-o
viață, îl urezi la ură cu limba, îl să-
rută ca pe un copil, seara, înainte de
a merge la culcare. Îl potrivea sub buza
de sus, degetele începă să salte ca gre-
terii peste găurile încrustate frumos, și
cîntecul porți

hohotî prelung,
tărăgănat,
din neguri plecat,
în noi înturnat.

ca atunci cind un copil se înecă în flu-
tate, din care un dor păgîn vine la su-
prafață și fierbe ca apa fluviului în
vinete bulboane. Bate pământul cu pa-
timă, ca pe un zeu sperjur, să audă
parcă pină și cei îngropați acolo, sub
bătătură, să audă jocul și patima lui. Și
cind jocul asta atinge culmi neînchipuite,

Apoi, Vasile își înveselit iar cîntecul.

N. Grigore Mărășanu

Continuare în pag. a 6-a

SUPLIMENT LITERAR-ARTISTIC REALIZAT CU CONCURSUL COMITETULUI JUDEȚEAN DE CULTURĂ ȘI EDUCAȚIE SOCIALISTĂ BRĂILA

Pagini redactate în colaborare cu membrii Cenaclului literar
al Uniunii Scriitorilor „Panait Istrati” din Brăila.
Președinte Fănuș Neagu Secretar Lucian Chișu

„Dincolo de podul Brăilei...”

Delimitată-ntr-un spațiu peren, orica-
re așezare românească din fertila Cim-
pie a Dunării poartă, în interioarele ei,
prin oameni și peste vreme, un nume,
un punct de referință : Brăila cu „cen-
trul” ei de „la ceasă”, apoi cu, cîndva,
cartierele-i comune-suburbane ; Radu
Negru, Chereea, Lacu-Dulce, Atinași,
Comorofca, Brăila și... satul cum spu-
nem, prin decembrie 1977, într-o „Ștare
de legendă a Dunării”, vesnic împătîmi-
tul brăilean Fănuș Neagu : „Pe străzile
Brăilei, viscoale deschid sămintă păca-
tului frumos...”

„Viscoale” s-a numit REVOLUȚIE.
„Păcatul frumos” : NOUL, iar „sămintă”
lui a făcut și face, roditor, la Brăila,
trup din trupul înflorit al țării. Chipul
noul al melezurilor brăilene, străbună
vatra românească la Dunărea de Jos, se
inscrie, luminos, în impresiunile cu
blou al marilor anplînzi socialiste. Pe
memoria scrisă, aici, în anii libertății
noastre — arc încandescent deschis peste
timp de Eroicul August —, pe filele
ei de istorie contemporană citim cu ochii
și cu inima NOUL implantat în oricare
scamă de utilitate mobilă elect, îmbună-
țirea parametrelor excavatoarelor
electrice de 8-10 M.C.U., ceea ce însemna
„deosebitul”, NOUL : construirea cartie-
rului „Progresul” în imediata vecinătate
a întreprinderii...”

Astăzi, „peste pod”, în „Brăila dezmi-
dată” roadele istoriei noi — datorate ne-
număratele prezente ale conducerei
partidului nostru în cele mai fierbinți și
semnificative momente — sint conclu-
dente. Comuna suburbana Brăila este
un oraș în devenire impetuoasă. „Orgo-
liu” mizelei a rămas, intrat, în legendă.
„Progresul” va deveni oraș. Noul poartă
nume simbolic. Început în urmă cu 8-9
ani ansamblul de locuințe înseamnă azi
mii de apartamente; zece de mii de metri
pătrați de spații comerciale și de pres-
tări de servicii, școli, grădinițe, Traiese,
scoli, peste 20.000 de oameni. Innoirile
nu-i mai impresionează. Ele au ampre-
nta unei cărți de vizită durabilă : stabi-
litatea, dorința de viață, de multă pace
și, ceea ce înseamnă victor de devenire.

Un pustan sau un vîrșnic, oricare alt
cetățean al cartierului întrebănt cum se
simte aici răspunde firesc : „Sint brăi-
lean ! Deci, ca la mine acasă !” și cu
oricare dintre ei, te poți plimba prin car-
tierul-oraș, admirînd fără reținere fini-
sajele frumoase ale blocurilor, spațio-
sele magazine diverse, alele strălucite de
pomii tineri, cu trotuarele curate, gospo-
dărește îngrijite, prospețea zîmbetului
de pe fețele celor întâlniți. Orașul din
nordul Brăilei „suferă”, în continuare,
de „sămintă păcatului frumos”. Se ex-
tinde fără falsă modestie. Orașul intră în
oraș, sau orașul vine spre oraș. Este car-
tierul „Progresul”. Este progresul Brăi-
lei. Și-i cred pe Fănuș Neagu : „Dună-
rea aruncă spre marginea lumii încă o
poveste în care sună, adinc și legănă,
numele Brăilei — acest oraș care e un
triumf al marilor fluviu !”

Dunărea, Brăila. Și oamenii ei fru-
mosi.

Candiano Priceputu

UN ORAȘ ȘI OAMENII LUI

— file de jurnal —

Brăila noastră nu e așezată ca Roma
pe șapte coline, ci — spun legendele —
pe un adevărat continent scufundat. O A-
tlantida, în care fantezia se lasă ispirată
de Chirale și Nerantule ; un fagure-
labirint, o Venetie subterană în care po-
vestea ficcierei taine durează cel puțin
o mie și una de nopți. „Botzul Brăilei”
— scria admirabil cinea într-un ziar de
provincie — începe cu braș și plăcîn-
te !” Să fie aici cauza... exaltării mele,
a vocației mele de naiv arheolog ama-
tor ? Oricum, răspunsurile n-aveau de-
camdată, în această secundă, nici o im-
portanță, doar întrebările conta. Cit
mai multe ! Dimitrie ! Da, umirile te
apropie de rădăcina lumii, imi ziceam.
„Brăila, o Brăila mea — suspina bări-
nii intelep, prietenul meu — e ca Ale-
xandria Egiptului. Pietrele ei ard. Cine-i
deea apa, cine-i ascultă glasul... râmne
cu un dor neostoi !” Sub ceruri pină de
stete, cind și Dunărea părăsește incendia-
te de ele, imi povestise despre „caracatia
cu mii de brate”, înropată în temeliile
orașului, despre corăbiile din Levant, în-
cercate cu mitrodenii, despre pitorescul
cartier „Misitiți”, altădată ait de... con-
stantinopolitan, despre o mreană ferme-
cată... Imi desena pe nisip — un nisip
imaginar — harta Brăilei, jumătăți de
cercuri concentrice rînduite înspre portul-
înimă : un „Babilon legendar”, peștri,
misterios, bizar, pe care-i mai surprinzi
uneori în virful unei pribriri de fată sau
stînd la pîndă în dosul unei scinteie de
vorba... Și într-ocece clipe, cind trupul e
o ureche enormă urmărind respirația la-
birintului subteran, cind trei porcăi să te
lasi învadați de miriade de ochi spre a
nu merde nimic din spectacolul fasci-
nant al Brăilei moderne, întrezărec
chipul lui Panait Istrati, luminîndu-și
cunetul cu apă de Dunăre și nu departe
de el, pe „domnul Fănuș” — Fănuș Ne-
agu — sorbind curcubeul priont pe solțul
peșterii nenunțiti... Vitrălii interioare !
„Mă simt ca o catedră medievală.
Oră. Bach, Patimile... Sint numai vit-
trălii. Sticla colorată și plumb.” (Jurnal).
De fapt în mine rulau mai multe filme
deodată, se perindau holoame — mu-
zeu, case memoriale, macarale, vapoare,
buldozere, schele, șantiere, verticale
șvelte de beton și sticlă... Eram o ade-
vărată... „brăiloteacă” mîscătoare, cind
am intrat în foaierul teatrului „Maria
Filotti”. Stăm că voi urmări un spec-

tacol de succes : „Martor și Judecător”
de Ion Bălan. Un titlu frumos și drama-
tic ca viața lui Istrati. Imi fac cu greu
drum printre grupuri de tineri și
vîrșnici, comentarii, nerăbdări, tăcere,
risete, comentarii, nerăbdări, tăcere.
După o zi de muncă, se merge la tea-
tra. Avem intinșie cu Panait Istrati.
Foaterul pare un brat al Dunării, cu
patul care se duc și în, unditoare.
Printre spectatori se strecoară perso-
ne misterioase : bărbați în cămasă, ni-
letică și pantaloni negri, melon tras pe
ochi sau spre ceafă. Repede înghiți de
virtuțile de oameni și soarte. Admir
famecul „vienez”, de început de secol
XIX, al foaierului : scări somptuoase,
coloane, stucaturi dăruite, cupola-vitra-
lu semănînd cu o hartă stilizată a Brăi-
lei, năsurile lui Strauss transpuse parcă
în dantelări de marmură, cristal, bron-
zuri și catifele. Foșnetul multicolor și
indistinct încețază brusc. Vocile acelor
personaje misterioase vibrează puternic,
acoperă totul. Spectacolul începușe, în-
să de dîntre noi, pe neabdoate de seamă.
Spectatorii — contrariști, surprinși, amu-
zați, bucurosi că sint implicati în „joc”
— intră în sală. Cortina se superă, o capo-
doperă teatrală. Tensiunea dramatică sca-

Narcis Zărnescu

Continuare în pag. a 6-a

Toamna...

Ascunsă sub pletele castanilor și teilor, Brăila s-a întors spre
Dunărea alentă la prima sfîrșire a cecorului. Cea de tamă ! Pe
bulevardul coapte, cu parfumuri orientale, în ore fierzi, se aud pașii
lui Panait și Mihu venind la o intinșie ce n-o să aibă loc nic-
odată. Bătrîni visează focurile ascunse, din bălți, ale hotilor de
cai și pe Chira fecioara țesînd din unde să se sorocească. Nuferei
au mai învîiat odată în flori de cristal, ca să lumineze visurile
țării. Cineva își spune că muscă ștucea. Așa o fi, dar priponele
au rugîniți în poduri părăsite, iar sora mea, salsă, a murit de us-
tare. În cîmpie s-au spart de mult bostanele, mustul lor e singele
adevărat al pământului — cine-l soarbe, zice-se, va fi copilul răs-
fătat al norocului. M-am grăbit într-acolo, doar poteca era prea
bătătoasă ! E toamnă la Brăila și, pe nesimțite, în sufletele dau
năvală herghelile de vise și speranțe ale Bărașanului !

Vasile Rusescu

Georghe Lupașcu

Continuare în pag. a 6-a

ȚĂRANII

Întinde cîmpul pinza pină-n mare
Și fire de argint îi curg din munte,
Țăranii cresc cu soarele-n spinare
Și aurora spicelor pe frunte.

Un nor le scutură speranță-n ploaie
Și spicul strînge adevăr de pace,
Din curcubeu să-și facă alte straie,
Sub orga grîului ce li se coace.

În spate duc istoria țării
Și-n palmele cu miros de țarină,
Gravată în hrisoave și pisanii,
Pe glia lor de-apururi să rămîna.

Întinde cîmpul pinza pină-n munte,
Cu fire de argint ce curg spre mare,
Cu aurora spicelor pe frunte,
Țăranii cresc cu soarele-n spinare.

Mih. Lupașcu

COLOANA FĂRĂ SFÎRȘIT

El, străbunul Ion Mardale Borangic
din Bertșel, plecase pe străvechiul
drum al olacului. Drum pe care veneau
impăturate în sigiliu „hicieniile” can-
celariei otomane, prin care urma să mai
fie descăpătînat încă un brad — cumna
să facă parte din grupa de elită a armatei
Drumul olacului — spaimele celor răpiți
de pasale ; iertă brîncovenilor ; vinzării
și cumădării de victi.

El, rosiorul Ion Mardale. Înalt și lat
în umeri cît malul Dunării în adinciu-
rile cîmpiei, a trecut fluviul către bir-
loțul lui Osman-Pasa, venind cu pas
măsurat de cadenta baladelor, pe dru-
mul plin de crime imperiale al olacului.
Purta tot timpul pe mioloc briul din
borangic, în chip de soartă bălătoreală
măiestru de miinle frumoase ale Mai-
chi. Era o altă fire a drumului de viață,
împietre de vis și adevăr din tainele
adinci ale iubirii de om, de casă, de păm-
înt... Reduelele căzuseră. Tîrșira arma-
tă română loviscă năprasnic zidurile Pleve-
nei. Regimentul 3 brăilean în care lupta
străbunul a fost pesunele cel care a
fulgerat galoanele generalismului Os-
man. Rosiorul și-a avut desigur partea
lui de merit în prinderea marelui coman-
dant de osti. Drept răsplătă a fost onorat
al istoriei, sune capitala României inde-
pendente, simbolul truției învinșe a unui
imperiu care și plecase sabia „în fata
junei și bravei ostiri române”.

El, străbunul, rosiorul Ion Mardale
Borangic, s-a întors acasă, și, în odăile
sale luminoase, încolțite lingă stîlpii
pridvorului, se rînduiau nuntile copiilor
săi.

El, bunicul Ștefanache Mardale Bo-
rangic, care îl ascultase pe bunicul său
Ion Mardale povestind despre luptele
pentru Plevea, pleoa pe un alt drum al
olacului, către portile Moldovei, cu ace-
lasi regiment brăilean. Un arc de spe-
ranță românească : Mărășesti. Oltuz. Mă-
răști și foarte aproape areul cel de flintă
cu noi ; Carpații Moldavi, Soveia Mio-
ritei, glasul din timpul legendelor al
Vrînceoalei îndemnîndu-și fii să fie cu
Țara. Ochii bunicului Ștefanache au privit
prin cătarea tunului, tîntind armura
de fier și de foc a năvălitorilor. Între
acalmia trunei și începutul unei noi că-
pănate, tunarii Ștefanache își așeză
briul de borangic al rosiorului lui să-i

poarte în noroc viața, precum în cin-
tecul pe care-l izvodișe buna cînd țesu-
se filele dudului.

El, Ștefanache Mardale Borangic, în-
credința copiilor săi întimplări de pe
frontul de la Mărășesti, de pe frontul
Plevnei știute de la străbunul Ion Mar-
dale. Fiu sau, Ștefanache Mardale Bo-
rangic, încorporat la sfîrșitul primăverii lui
’44, în același regiment de artilerie brăi-
lean (3), se afla în vremea evenimentelor
insurrecționale de la 23 August în
localitatea Cerna din Dobrogea. Văzuse
acasă la el la Bertșel, cum boșățiile
pământului luau drumul către Gura Gir-
lului, unde erau încercate în șleururile cu
semnul svasticii. Comunicatul din seara
zilei de 23 August a găsit regimentul 3
brăilean în total pesărită ostășească. Tru-
pele germane din nordul Dobrogei și
din zona orașului Brăila au fost dezarmate
de ostașii români. De pe dealurile
dobrogeane, regimentul de artilerie brăi-
lean, și-a început lupta și-a drumul
în luptă pe drumurile unei Europe alt de
crinon barbarizate de fascism. Ochii tu-
narului Ștefanache Mardale Borangic tin-
teau vasele germane care se scurgeau în
disperare pe Dunăre. Briul de viață al
străbunului Ion, al a uncului Ștefanache
și ajuta pe urmasul lor să se scriinle
zdrăvan de pământul țării, să înainteze,
să învinșă. Uite briul, trece rui. Striga-
rea, care insotește un cunoscut joc roma-
nesc, cuprinde în sine nu doar o simplă
incantație. Este îndemnul meu cu respect
al generalilor, de a crede, de a spera,
de a fi sigur că izbînda este de partea
celui ce nu se descurajează. Uite briul,
trece rui. La Slobozia tunarii brăilieni
operau în zona Soselei Naționale. Aici,
în această miec, pe atunci, localitate ur-
bană din Bărașan s-a ridicat la luptă
între orașul. Toți bărbații care stiau să
minuască o armă veneau la ofiterii ar-
matei române și cereau arme. Aici, pe
un drum al olacului, generalul hiterist
Buchara se miedă tunelor române, de
fast se învada în fata unui popor hotărît
să-și apere dreptul de a fi independent.

Un nume : Ștefanache Mardale Bo-
rangic, tunar în regimentul 3 artilerie Brăila.
Nume de locuri prin care el a privit :
Prabova, Ploiești, Omul, Caraimanul,
Brasovul, Sibiu, Clujul, Curciul, Tisa,
Szafnoc, Cegled, Budapesta, Esovâr,
Strahany, Brunsic, Brezova, Seneșard,
Orinov, Lom, Daciou, Mokar, Lest, Ple-
sovice, Molarka, Javorina, Krupnica,
Lenek, Dubove, Hron, Breznica, Tasov,
Kroneriz, Kopetin, Brno, Geruri nă-
pronic, vifor, polei înșchet pe uni-
forme și pe armament, piine tare ca
piatra tăioată cu toporasul pe ațelul de
tun, pante abrupte, sinde pe oclinda de
ghiață din drumurile rânit, mort, bu-
căt de niște jupuită de pe genunchii
căilor care urcă tunurile spre cotele
căpștuse cu ureți de cazemate hiteriste.
Regimentul 3 artilerie brăilean : oameni
de la Dunăre și din Bărașanul Brăilei,
pomiți de pe dealurile dobrogeane în au-
gust 1944, străbătînd Transilvania noas-
tră, nusta umară, muntii Cehoslovaciei
pină aproape de Praga. Sufărîne, dă-
ruire, sacrificii.

El, tunarul Ștefanache Mardale Bo-
rangic încins cu acoșii briu de datină,
revenea în țară pe fostul drum al încetă-
rilor. Intrarea în patrie : eroica Băro-
liu. Soldații se aplecau cu smerenie și
sărutau pământul țării. La Oradea se des-

„Datoria de a fi alături de un prieten“

Inimarea premiului „Panait Istrati“ lui Eugen Barbu, la Brăila, a constituit totodată prilejul unei evocări a marelui povestitor plecat din România, prilejul unor confesiuni scriitoricești pe care le reproducem parțial în coloana de față. Deschizând ceremonia decernării premiului „Panait Istrati“.

FANUS NEAGU a spus: „Se află alături de noi scriitorul Eugen Barbu. E o mare bucurie și dorim să mi se mai întâmple asemenea bucurii. Amindoi simțim cam adolescenți, e adăvărat, eu fiind ceva mai tânăr, ceea ce nu e o gravitație în fața istoriei, dar s-ar putea să se întâmple ceva în domeniul acesta. Intru în domeniul acesta, intru în domeniul acesta, intru în domeniul acesta, intru în domeniul acesta...“

Barbu pentru concursul acordat relașării în literatura română și franceză, unui scriitor care face parte integrantă din amândouă. După această ediție, care din păcate s-a întrerupt definitiv prin moartea lui Al. Oprea, dar care și-a jucat rolul sânt, a rămas în gândurile noastre, prin amicii lui Panait Istrati, o campanie Istrati, o întoarcere la opera lui, o restituire tratată de drepturi morale operii și omului. În presa care l-a compromis în ochii Europei au apărut texte care revizuiu falsă judecată asupra lui Panait Istrati, iar articolele despre el au căpatat un ton normal. Astăzi, când povestirile lui Panait Istrati se citesc din nou din America de sud până în Turcia, trebuie să ne gândim la faptul că relașarea lui Panait Istrati a plecat din România, că ea n-a fost un dar făcut de aiurea, ci o opera unor cercetători români ca Al. Oprea și Al. Talex.

Acesta este rațiunea pentru care am pomenit aici numele lui Al. Oprea, această este rațiunea pentru care un premiu „Panait Istrati“ este atât de potrivit muncii lui Eugen Barbu. Mi-a confraterat pe care Eugen Barbu a înțeles-o pe deplin, că este o datorie de respect și aplauze noastre.

În continuare Eugen Barbu a ținut să sublinieze atenția pe care conducerea județului și a orașului Brăila o au pentru cultură:

„Nu s-a întâmplat de multe ori, în România, să un om să arie un cult atât de prețios pentru un scriitor al său. Acesta este desigur meritul organelor culturale locale și al organelor de partid, care au făcut din acest premiu un premiu prestigios. (...) Un gest care mi se pare remarcabil și prin discreția lui și pe care scriitorul Panait Istrati îl merită cu prisosință.“

Reproducem mai jos confesiunea autorului.

EUGEN BARBU: „Vreau să fac o mărturisire. Panait Istrati este cel care m-a hrănit pe mine în literatură. Îmi datoriez foarte mult ca scriitor. Era vorba de o biografie asemănătoare: adică eu am o origine destul de modestă, am trăit într-una din mahalale din București, am făcut studii pe care nu le-am terminat, nu din vina mea, e vorba de alungarea lui Călinescu de la facultate, dar nu are importanță acum. Regăseam în literatura lui Istrati tot ce-mi dăduse copilaria și tot ce văzusem în acest câmp în care m-am născut. În afară de asta, cred că Panait Istrati a contribuit foarte mult la direcția literară pe care mi-am însușit-o. Faptul că eu am scris romane despre muncitori nu era un lucru obișnuit, chiar și în vremea lui Istrati, pe care eu am descris-o fără efort. Datoric lui Panait Istrati dezvoltarea de a scrie despre oamenii napăstuiți, despre revolta care s-a produs, dar nu despre asta este vorba. Vreau să spun că de la Panait Istrati am învățat ceea ce înțeleg de a spune adevărul în orice împrejurare. Dumneavoastră cunoașteți probabil mai bine decât mine biografia acestui scriitor, care, așa cum a spus Mihai Ungheanu, a fost tradat de cei mai buni prieteni. A avut curajul de a spune ade-

vărul, de a ceea a fost și trădat și atacat. Mi se pare că Spinoza a spus că înșel este o carte care a născut și dezlecele altora, de mai târziu, despre același subiect. În orice caz a cret căleia de a spune adevărul despre ceea ce oame-nii gândesc. Orice sistem politic poate să avarie dum sau foarte rău, iar când poate să fie foarte rău poate să facă în așa fel încât să se creadă că e foarte bun. Dar un scriitor are datoria de a spune adevărul, de a intra în miezul lucrurilor și de a trage perdena de pe lucrurile care nu convin conștiinței lui, dacă el are o conștiință — și sânt scriitorii care nu au conștiință. Vreau să spun că Panait Istrati s-a născut și a murit sărac, revenirea în țară a fost o necesitate, pentru că putea trăi foarte bine acolo făcând. Dar cred că datoria unui scriitor este înainte de datoria față de conștiința sa și apoi față de talentul său. Talentul este un lucru dat, pe când conștiința este o chestiune de construcție personală pe care ti-o crezi sau nu ti-o crezi; aceasta m-a îndemnat să mă apuc de o muncă la care nu mă gândisem: să fac o ediție Panait Istrati, pentru că l-am iubit foarte mult. Într-adevăr, edția a cărbet idee a avut-o Al. Oprea care pus pe roate totul, o idee care nu mi-a aparținut, dar o idee minunată, a repus în circulație numele și valoarea lui. Al. Oprea este cel care cu o străduință extraordinară m-a îndemnat să o fac. Ești scriitorul față de care o datorie sfântă te obligă să-i ajuți să lase la lumină. Tragedia lui Istrati a fost că a scris în franceza pe care o învățat orice om care și parăsește țara și este nevoit să învețe altă limbă. Altfel, Istrati s-a dovedit un povestitor fermecător. La nici un scriitor din lume nu am întâlnit acest frison secret al prieteniei, care există în toată opera lui Panait Istrati. Mi-am permis, mă rog, nu știu cum se îndrăznesc, să mă abat de la regulile celor care traduc canonic. Nu m-am gândit să polemizez cu Talex, care a fost și a rămas prietenul de o viață al lui Panait Istrati, care a fost fidel și ale cărui traduceri sânt foarte bune și foarte fidele, etc. etc. Nu mi-am propus să le înlocuiesc. Însă mi-am permis unele scurtături, unele interpretări personale de text, făcute din dragoste, din datoria de a fi alături de un prieten.

El rămâne un mare scriitor peste timp și se dovedește astfel, tocmai prin sensul operii lui, pentru că, așa cum am spus mai devreme, a știut să și închine opera celui sentiment extraordinar al prieteniei pentru acei napăstuiți, acei vagabonzi, acei oameni fără căpătâie. Deși nu e o premie, brăilei continuă să vină, să trăiască — oare pentru a cita oară? — viața lui Panait Istrati, rescriși cu pasiune și talent de Ion Bălan — „Mă de ține, Am făcut mie de five — imi mărturisesc dramaturgul. Am multui conștient...“ Să curgă o viață în acte! O viață într-o unică seară! Porții ambuloș cu sine și cu scena a fost cistivat de Ion Bălan. Dorădă vremii Uniunii Scriitorilor, dorădă succesul la public.

Oare cum se împacă dramaturgul cu directorul teatrului „Maria Filotti“? Două oameni într-o singură persoană. Vorbim despre promisiunile de repertoriu: sinus pacific, realism, spirit rafinat, Ion Bălan știe să fie organizator, conducător al unei instituții prestigioase, cu tradiție, dramaturg, spectator... Aici, la teatrul „Maria Filotti“ se regește se joacă, se... Plimbare cu... Bine se vede, domnule, că este... „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ (după ce Al. Istrati și G. Notoi). „A dovedeștece născut“ (regizor Dragoș Galofteu, muzică Nicu Alifantis). „Construcția Solness“ (regia Alexia Viorica). „Valea Voii“ (rolul principal al regiei G. Notoi, într-un spectacol non-stop). „Aventura unei ahire“ de Theodor Mănescu (rolul principal și regia Constantin Codreșcu) și... Colaborări cu Teatrul Mic, Național, Giulești, Ga-

lari, Turnee... O zi cu Ion Bălan — o carte cu interjuri. Proiecte, realizări, îndoieli, speranțe, certitudini. La „Maria Filotti“ se face teatru în Sala Mare; se proiectează un teatru Atelier, deschis experimentelor dramatice și un teatru Foarte Teatru Atelier, își spune directorul Ion Bălan, ca fi „patronul“ de Cătălina Buzoianu cu clasa ei de regie. Tinerii trupă a teatrului brăilean urcă tot mai des pe scenele platformelor industriale (Progresul, Platforma chimică etc.). Directorul este hotărât să dea cât mai multe spectacole în paralel, să folosească la maximum potențialul artistic. Se încearcă și formula unui teatru-lectură în zilele noastre. „Pămintul după ora 10.15“ de Don Pițulescu și „Zorile purtului“ de Ion Ursuleșcu.

În prim plan: OMU. — Ati scris patru piese: „Pînă“, „Viața nu e un bal mascat“, „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ și „Judecător“. Ce credință acum? — E aproape un secret, imi zimbete complice Ion Bălan. Am terminat după noapți și zile de studiu, de scris, de stăruință. Am terminat două piese „Un Azi etern“ și „Către mă înțeleg de a spune adevărul“.

Într-o noapte, în urma contractelor și convențiilor cu editurile franceze, largului public opera scriitorului. L. C.: În ce mod considerati posibilită o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expozitia memorială Panait Istrati. C. G.: Cred că în această colaborare trebuie să se ia în considerare mai întâi de toate doborânda noastră sîntei care avem documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati care au rămas încă necunoscute. Alături de aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem — în copie, bineînțeles — în expozitii cuprinzînd iconografie, cărți postale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă din Franța. C. G.: Care sînt cele mai importante realizări ale Asociației, de-a lungul activității ei în Franța? C. G.: Asociația Prietenii lui Panait Istrati a luat ființă în 1969 din iniția-

Între lumină și umbră

Corneliu Iftim a debutat cu volumul de povestiri „Între și umbră“, scris de critica în aria prozei de comportament, considerat izbutit datorită galeriei de eroi fără zămbet, aproape tragici, notabili sub raport estetic. „Luna rupe din noaptea“, constituit în cea mai mare parte, din rememorările unui tânăr, este, în același timp, un roman „familial“, în sens freudian, adică avîndu-și originea într-un altul „tăcut“, nescriș, tensionat, dar și „făurit“, creînd iluzia referențială. Apoi este vizibilă tendința de a reliefa simetriile, geometria vieții, coincidențele, fără să fie afectat fluxul epic vital, amintind de gîndurile unui personaj al lui M. Didiac, din „Nunții în cer“, unde acest procedeu este fundamental: „Ar fi înspăimîntător să crezi că, din tot acest Cosmos atît de amonios, desavîșit și egal cu sine, numai viața omului se petrece la întîmplare...“ Romanul are societatea lui, un timp al său (perioada interbelică), evenimentele care acompaniază înținerii cărții sînt interpretările în această atmosferă, dar există destule secrete simbolice, valabile în orice plan.

Însuși titlul este o propoziție subliniată ferm, o sinteză a zecilor de variante ale unei atîtudinii. Și totuși, nu numai scenariul autorului — în fond, un act de fantazie tehnică și un aspect particular al unui repertoriu ideal — determină interesul acestor pagini, ci prezența unor eroi capabili să trăiască intens, curat.

Dim parăsește Facultatea de Drept din cauza unei detenții a tatălui său, Anghel Rîzeu, erou în primul război, victimă a unei confuzii. Ajunge invatator într-un sat, chemat romantic de Ipostaza, se angajează într-un depou, nu poate pune capăt mîngăierii, dimpotrivă, descoperă o măsură a lucrurilor pe care n-o bănuia, pînă în ziua în care suferă un accident și își pierde memoria. În sanatoriul, deși un medic valoros îl interzice orice forțare a intelectului, este asaltat de amintiri esențiale, adevărate nervuri care susțin, în același cerc al conștiinței, nucleul celor întîmplări, reconstituirea încetînd să mai fie a lui, ci a tatălui său, care rezistă în temniță, anonim, Belgia, tot în sanatoriul și ea, spre deosebire de Dim, trebuie să uite ce i s-a întîmplat. Amândoi, eliberați sufletește, își pierd înțelegerea din nou să viseze, își doresc sau își presupun prezența. Aici se află,

credem, meritul principal, de construcție al lui Corneliu Iftim: mișcarea a două surlește spre un orizont solar, o lumină intensă face detaliile izbitoroare. Cărțile cîștite cu glas tare dintr-o țelă germană, un jurnal, de război, iar Dim, deși nu cunoaște limba, îi urmărește în flexiunile glasului, întelegînd că fata îi „spune“ ceva important, dezvăluindu-i fără să vrea o stare capătului pentru nevinovăția lui Anghel Rîzeu. Urmărind astfel fir înțeles, romanul, „Luna rupe din noaptea“, constituie o operă de artă, se îndepărtează de stereotipurile prozei „justitiale“ (incertitudinile trucate, eroi invincibili, etc.). Într-o societate amenințată de dictatura legionară, Dim realizează o negare, un semn ca o astfel de stare este o eroare și nu va dura la nesfîrșit, otera o dovadă că se poate renunța la oribila „lașitate necesară“.

Mai presus de toate aceste disocieri, impuse de compoziția bine construită a romanului, cit și de subtilitatea înfruntării dintre lumea lui Dim și cea a lui Stavris, Catrava și Catrina, se relevă valoarea în sine a textului. Mergînd pe linia acestora, descoperim o scriitură sigură o predispoziție spre adevăr, o sinteză a zecilor de variante ale unei atîtudinii. Și totuși, nu numai scenariul autorului — în fond, un act de fantazie tehnică și un aspect particular al unui repertoriu ideal — determină interesul acestor pagini, ci prezența unor eroi capabili să trăiască intens, curat.

Dim parăsește Facultatea de Drept din cauza unei detenții a tatălui său, Anghel Rîzeu, erou în primul război, victimă a unei confuzii. Ajunge invatator într-un sat, chemat romantic de Ipostaza, se angajează într-un depou, nu poate pune capăt mîngăierii, dimpotrivă, descoperă o măsură a lucrurilor pe care n-o bănuia, pînă în ziua în care suferă un accident și își pierde memoria. În sanatoriul, deși un medic valoros îl interzice orice forțare a intelectului, este asaltat de amintiri esențiale, adevărate nervuri care susțin, în același cerc al conștiinței, nucleul celor întîmplări, reconstituirea încetînd să mai fie a lui, ci a tatălui său, care rezistă în temniță, anonim, Belgia, tot în sanatoriul și ea, spre deosebire de Dim, trebuie să uite ce i s-a întîmplat. Amândoi, eliberați sufletește, își pierd înțelegerea din nou să viseze, își doresc sau își presupun prezența. Aici se află,

Sorin Leu

*) Corneliu Iftim: „Luna rupe din noaptea“, Editura „Cartea Românească“, 1986.

Un oraș și oamenii lui

Urmare din pag. a 5-a

de, crește. Fluxul și refluxul marelui fluviu și-au pus sigiliul pe toate ale Brăilei. Deși nu e o premie, brăilei continuă să vină, să trăiască — oare pentru a cita oară? — viața lui Panait Istrati, rescriși cu pasiune și talent de Ion Bălan — „Mă de ține, Am făcut mie de five — imi mărturisesc dramaturgul. Am multui conștient...“ Să curgă o viață în acte! O viață într-o unică seară! Porții ambuloș cu sine și cu scena a fost cistivat de Ion Bălan. Dorădă vremii Uniunii Scriitorilor, dorădă succesul la public.

Oare cum se împacă dramaturgul cu directorul teatrului „Maria Filotti“? Două oameni într-o singură persoană. Vorbim despre promisiunile de repertoriu: sinus pacific, realism, spirit rafinat, Ion Bălan știe să fie organizator, conducător al unei instituții prestigioase, cu tradiție, dramaturg, spectator... Aici, la teatrul „Maria Filotti“ se regește se joacă, se... Plimbare cu... Bine se vede, domnule, că este... „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ (după ce Al. Istrati și G. Notoi). „A dovedeștece născut“ (regizor Dragoș Galofteu, muzică Nicu Alifantis). „Construcția Solness“ (regia Alexia Viorica). „Valea Voii“ (rolul principal al regiei G. Notoi, într-un spectacol non-stop). „Aventura unei ahire“ de Theodor Mănescu (rolul principal și regia Constantin Codreșcu) și... Colaborări cu Teatrul Mic, Național, Giulești, Ga-

lari, Turnee... O zi cu Ion Bălan — o carte cu interjuri. Proiecte, realizări, îndoieli, speranțe, certitudini. La „Maria Filotti“ se face teatru în Sala Mare; se proiectează un teatru Atelier, deschis experimentelor dramatice și un teatru Foarte Teatru Atelier, își spune directorul Ion Bălan, ca fi „patronul“ de Cătălina Buzoianu cu clasa ei de regie. Tinerii trupă a teatrului brăilean urcă tot mai des pe scenele platformelor industriale (Progresul, Platforma chimică etc.). Directorul este hotărât să dea cât mai multe spectacole în paralel, să folosească la maximum potențialul artistic. Se încearcă și formula unui teatru-lectură în zilele noastre. „Pămintul după ora 10.15“ de Don Pițulescu și „Zorile purtului“ de Ion Ursuleșcu.

În prim plan: OMU. — Ati scris patru piese: „Pînă“, „Viața nu e un bal mascat“, „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ și „Judecător“. Ce credință acum? — E aproape un secret, imi zimbete complice Ion Bălan. Am terminat după noapți și zile de studiu, de scris, de stăruință. Am terminat două piese „Un Azi etern“ și „Către mă înțeleg de a spune adevărul“.

Într-o noapte, în urma contractelor și convențiilor cu editurile franceze, largului public opera scriitorului. L. C.: În ce mod considerati posibilită o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expozitia memorială Panait Istrati. C. G.: Cred că în această colaborare trebuie să se ia în considerare mai întâi de toate doborânda noastră sîntei care avem documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati care au rămas încă necunoscute. Alături de aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem — în copie, bineînțeles — în expozitii cuprinzînd iconografie, cărți postale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă din Franța. C. G.: Care sînt cele mai importante realizări ale Asociației, de-a lungul activității ei în Franța? C. G.: Asociația Prietenii lui Panait Istrati a luat ființă în 1969 din iniția-

lari, Turnee... O zi cu Ion Bălan — o carte cu interjuri. Proiecte, realizări, îndoieli, speranțe, certitudini. La „Maria Filotti“ se face teatru în Sala Mare; se proiectează un teatru Atelier, deschis experimentelor dramatice și un teatru Foarte Teatru Atelier, își spune directorul Ion Bălan, ca fi „patronul“ de Cătălina Buzoianu cu clasa ei de regie. Tinerii trupă a teatrului brăilean urcă tot mai des pe scenele platformelor industriale (Progresul, Platforma chimică etc.). Directorul este hotărât să dea cât mai multe spectacole în paralel, să folosească la maximum potențialul artistic. Se încearcă și formula unui teatru-lectură în zilele noastre. „Pămintul după ora 10.15“ de Don Pițulescu și „Zorile purtului“ de Ion Ursuleșcu.

În prim plan: OMU. — Ati scris patru piese: „Pînă“, „Viața nu e un bal mascat“, „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ și „Judecător“. Ce credință acum? — E aproape un secret, imi zimbete complice Ion Bălan. Am terminat după noapți și zile de studiu, de scris, de stăruință. Am terminat două piese „Un Azi etern“ și „Către mă înțeleg de a spune adevărul“.

Într-o noapte, în urma contractelor și convențiilor cu editurile franceze, largului public opera scriitorului. L. C.: În ce mod considerati posibilită o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expozitia memorială Panait Istrati. C. G.: Cred că în această colaborare trebuie să se ia în considerare mai întâi de toate doborânda noastră sîntei care avem documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati care au rămas încă necunoscute. Alături de aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem — în copie, bineînțeles — în expozitii cuprinzînd iconografie, cărți postale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă din Franța. C. G.: Care sînt cele mai importante realizări ale Asociației, de-a lungul activității ei în Franța? C. G.: Asociația Prietenii lui Panait Istrati a luat ființă în 1969 din iniția-

lari, Turnee... O zi cu Ion Bălan — o carte cu interjuri. Proiecte, realizări, îndoieli, speranțe, certitudini. La „Maria Filotti“ se face teatru în Sala Mare; se proiectează un teatru Atelier, deschis experimentelor dramatice și un teatru Foarte Teatru Atelier, își spune directorul Ion Bălan, ca fi „patronul“ de Cătălina Buzoianu cu clasa ei de regie. Tinerii trupă a teatrului brăilean urcă tot mai des pe scenele platformelor industriale (Progresul, Platforma chimică etc.). Directorul este hotărât să dea cât mai multe spectacole în paralel, să folosească la maximum potențialul artistic. Se încearcă și formula unui teatru-lectură în zilele noastre. „Pămintul după ora 10.15“ de Don Pițulescu și „Zorile purtului“ de Ion Ursuleșcu.

În prim plan: OMU. — Ati scris patru piese: „Pînă“, „Viața nu e un bal mascat“, „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ și „Judecător“. Ce credință acum? — E aproape un secret, imi zimbete complice Ion Bălan. Am terminat după noapți și zile de studiu, de scris, de stăruință. Am terminat două piese „Un Azi etern“ și „Către mă înțeleg de a spune adevărul“.

Într-o noapte, în urma contractelor și convențiilor cu editurile franceze, largului public opera scriitorului. L. C.: În ce mod considerati posibilită o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expozitia memorială Panait Istrati. C. G.: Cred că în această colaborare trebuie să se ia în considerare mai întâi de toate doborânda noastră sîntei care avem documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati care au rămas încă necunoscute. Alături de aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem — în copie, bineînțeles — în expozitii cuprinzînd iconografie, cărți postale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă din Franța. C. G.: Care sînt cele mai importante realizări ale Asociației, de-a lungul activității ei în Franța? C. G.: Asociația Prietenii lui Panait Istrati a luat ființă în 1969 din iniția-

Trasee colaborării

(Prietenii lui Panait Istrati)

L. C.: Sîmulate domnule Golfo, vă felicit pentru primul număr din seria nouă a Caietelor Panait Istrati, care a realizat într-o foarte mare măsură prin contribuția dumneavoastră. Deoarece publicatia Asociației Prietenii lui Panait Istrati din Franța este mai puțin cunoscută publicului larg, cititor din țara noastră, vă rog, pentru că sunteți o succintă prezentare a numărului apărut și de asemenea, să ne oferiți câteva date despre intențiile viitoare ale editorilor.

C. G.: „Caietul“, în noua sa formulă, reprezintă un deziderat al membrilor Asociației noastre. Aduarea noastră generală din anul 1984 a considerat oportunită rennoirea acestor Caiete sub forma unor reviste anuale. Am abandonat vechea formula, a Caietelor trimestriale, noua apariție fiind completată cu mici caiete de informări trimestriale. Comitetul de redacție, și eu personal am avut grijă ca a elaborarea primului număr să îmbinăm aspectul divers al informației cu factorul inedit, respectînd întru totul ideea creată de a prezenta articole care se adresează sufletului cititorului. Ceea ce ne-a ghidat într-o primă fază a redactării primului număr a fost dorința de a prezenta o cit posibil text inedite pe care cititorii francezi nu le cunosc.

Într-o a doua fază, ne-am străduit să prezentăm puncte de vedere diferite asupra activității lui Panait Istrati, care aparțin unor specialiști în problemă. În privința proiectelor de viitor, vă pot anunța că pregătim următoarele trei numere într-un volum compact, conștient corespondenții lui Panait Istrati cu Românii Roland. Va fi o primă editare integrală a corespondenței fascinate dintre cei doi scriitori. L. C.: Care sînt cele mai importante realizări ale Asociației, de-a lungul activității ei în Franța? C. G.: Asociația Prietenii lui Panait Istrati a luat ființă în 1969 din iniția-

lari, Turnee... O zi cu Ion Bălan — o carte cu interjuri. Proiecte, realizări, îndoieli, speranțe, certitudini. La „Maria Filotti“ se face teatru în Sala Mare; se proiectează un teatru Atelier, deschis experimentelor dramatice și un teatru Foarte Teatru Atelier, își spune directorul Ion Bălan, ca fi „patronul“ de Cătălina Buzoianu cu clasa ei de regie. Tinerii trupă a teatrului brăilean urcă tot mai des pe scenele platformelor industriale (Progresul, Platforma chimică etc.). Directorul este hotărât să dea cât mai multe spectacole în paralel, să folosească la maximum potențialul artistic. Se încearcă și formula unui teatru-lectură în zilele noastre. „Pămintul după ora 10.15“ de Don Pițulescu și „Zorile purtului“ de Ion Ursuleșcu.

În prim plan: OMU. — Ati scris patru piese: „Pînă“, „Viața nu e un bal mascat“, „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ și „Judecător“. Ce credință acum? — E aproape un secret, imi zimbete complice Ion Bălan. Am terminat după noapți și zile de studiu, de scris, de stăruință. Am terminat două piese „Un Azi etern“ și „Către mă înțeleg de a spune adevărul“.

Într-o noapte, în urma contractelor și convențiilor cu editurile franceze, largului public opera scriitorului. L. C.: În ce mod considerati posibilită o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expozitia memorială Panait Istrati. C. G.: Cred că în această colaborare trebuie să se ia în considerare mai întâi de toate doborânda noastră sîntei care avem documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati care au rămas încă necunoscute. Alături de aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem — în copie, bineînțeles — în expozitii cuprinzînd iconografie, cărți postale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă din Franța. C. G.: Care sînt cele mai importante realizări ale Asociației, de-a lungul activității ei în Franța? C. G.: Asociația Prietenii lui Panait Istrati a luat ființă în 1969 din iniția-

lari, Turnee... O zi cu Ion Bălan — o carte cu interjuri. Proiecte, realizări, îndoieli, speranțe, certitudini. La „Maria Filotti“ se face teatru în Sala Mare; se proiectează un teatru Atelier, deschis experimentelor dramatice și un teatru Foarte Teatru Atelier, își spune directorul Ion Bălan, ca fi „patronul“ de Cătălina Buzoianu cu clasa ei de regie. Tinerii trupă a teatrului brăilean urcă tot mai des pe scenele platformelor industriale (Progresul, Platforma chimică etc.). Directorul este hotărât să dea cât mai multe spectacole în paralel, să folosească la maximum potențialul artistic. Se încearcă și formula unui teatru-lectură în zilele noastre. „Pămintul după ora 10.15“ de Don Pițulescu și „Zorile purtului“ de Ion Ursuleșcu.

În prim plan: OMU. — Ati scris patru piese: „Pînă“, „Viața nu e un bal mascat“, „Către mă înțeleg de a spune adevărul“ și „Judecător“. Ce credință acum? — E aproape un secret, imi zimbete complice Ion Bălan. Am terminat după noapți și zile de studiu, de scris, de stăruință. Am terminat două piese „Un Azi etern“ și „Către mă înțeleg de a spune adevărul“.

Într-o noapte, în urma contractelor și convențiilor cu editurile franceze, largului public opera scriitorului. L. C.: În ce mod considerati posibilită o colaborare între Asociația pe care o reprezentați și unele instituții culturale românești? Mă refer la Uniunea scriitorilor, Muzeul literaturii române, Expozitia memorială Panait Istrati. C. G.: Cred că în această colaborare trebuie să se ia în considerare mai întâi de toate doborânda noastră sîntei care avem documentele esențiale originale. Ceea ce putem face noi în țara noastră e să difuzăm toate textele lui Panait Istrati care au rămas încă necunoscute. Alături de aceste materiale, pe care le-am evocat și pe care am dori să le avem — în copie, bineînțeles — în expozitii cuprinzînd iconografie, cărți postale, texte, cred că această colaborare depinde în mare parte de ceea ce puteți dumneavoastră să ne puneți la dispoziție prin expoziția memorabilă din Franța. C. G.: Care sînt cele mai importante realizări ale Asociației, de-a lungul activității ei în Franța? C. G.: Asociația Prietenii lui Panait Istrati a luat ființă în 1969 din iniția-

lari, Turnee... O zi cu Ion Bălan — o carte cu interjuri. Proiecte, realizări, îndoieli, speranțe, certitudini. La „Maria Filotti“ se face teatru în Sala Mare; se proiectează un teatru Atelier, deschis experimentelor dramatice și un teatru Foarte Teatru Atelier, își spune directorul Ion Bălan, ca fi „patronul“ de Cătălina Buzoianu cu clasa ei de regie. Tinerii trupă a teatrului brăilean urcă tot mai des pe scenele platformelor industriale (Progresul, Platforma chimică etc.). Directorul este hotărât să dea cât mai multe spectacole în paralel, să folosească la maximum potențialul artistic. Se încearcă și formula unui teatru-lectură în zilele noastre. „Pămintul după ora 10.15“ de Don Pițulescu și „Zorile purtului“ de Ion Ursuleșcu.

Coloana fără sfîrșit

Urmare din pag. a 5-a

fără sfîrșit o mare paradă militară. Oamenii din împrejurimi, care mă păstrau încă în suflet ca pe un vis urzîvășie persecutătorilor hortystei, veniseră în număr mare să salute armata română. Emoționant și amolă a fost defilarea militarilor noștri la Cluj. O sînteră a sosit din partea locuitorilor orașului, anunțînd în nota tribunei oficiale, cu glas grav, ca o sînteră a istoriei: „Trupele române victorioase de pe frontul din Cehoslovacia și în lupta cu Hitler“. Copiii femeii, însoțit de bătălii ovaloană. „Bine și venit eroi, demult vă așteptăm pe voi“. De la catedrala românească a Clujului din dincloie de tribună, uralele și aplauzele, exploziile de bucurie îl însoțeau pe glorioșii ostazi. Clujul care era fîcîrit să se știe din nou această în hotarele firesti ale patriei, a dăruit oină noaptea tirziu floare victoriei și ale recunoștinței ca o

capul în dig e făcut: „Hic“ și alt. Soacra mică încălecată pe lingă greaban, a ajuns dedesubt și, prinzînd măgarul de ureche, atî și a mal apucat și strige: „Măiculițoo, doar ce l-am îngropat pe tata!“

„Lăutarii cehi: „Cum se ține ea de om?“ Dar nici cehul și nici nuntă nu s-au stricat. Soacra mică s-a ridicat din praful digului, a luat-o pe soacra mică în brațe și au înțeles din nou măgarul. „Alai făcea haz de soțul prianic, făcîndu-și pe obraz, nas de morcov, făcînd roșu spinurzat în față și coadă de vulpe atîrnînd pe dîndrăd. Astfel găit, îl minam pe ultima mare și chiuam de mama focului. Ată bătut, au mîncat, de se făcuseră mormane de oase în jur. Din cînd în cînd, gîhuituși de cărnuri, Imbulbați de alcool, bărbății se ridicau de la mese și, nădușiți, plecau, doi cite doi, să urmeze în fluviu.

Soacra mică, după ce s-au jucat dăruite, noi, neamurile miresii am plecat de la salon, cu soacra mică pe măgar. Mureșul lui Niță, împietrită, aprinsă de băutura, a îmboldit asinul sub coadă, să-l trinească pe soacra mic, să-i rupă coasta din care creșteau răsădirile lui:

„Soacra mică, după ce s-au jucat dăruite, noi, neamurile miresii am plecat de la salon, cu soacra mică pe măgar. Mureșul lui Niță, împietrită, aprinsă de băutura, a îmboldit asinul sub coadă, să-l trinească pe soacra mic, să-i rupă coasta din care creșteau răsădirile lui:“

„Soacra mică, după ce s-au jucat dăruite, noi, neamurile miresii am plecat de la salon, cu soacra mică pe măgar. Mureșul lui Niță, împietrită, aprinsă de băutura, a îmboldit asinul sub coadă, să-l trinească pe soacra mic, să-i rupă coasta din care creșteau răsădirile lui:“

Coloana fără sfîrșit

Urmare din pag. a 5-a

fără sfîrșit o mare paradă militară. Oamenii din împrejurimi, care mă păstrau încă în suflet ca pe un vis urzîvășie persecutătorilor hortystei, veniseră în număr mare să salute armata română. Emoționant și amolă a fost defilarea militarilor noștri la Cluj. O sînteră a sosit din partea locuitorilor orașului, anunțînd în nota tribunei oficiale, cu glas grav, ca o sînteră a istoriei: „Trupele române victorioase de pe frontul din Cehoslovacia și în lupta cu Hitler“. Copiii femeii, însoțit de bătălii ovaloană. „Bine și venit eroi, demult vă așteptăm pe voi“. De la catedrala românească a Clujului din dincloie de tribună, uralele și aplauzele, exploziile de bucurie îl înso

Colușul culesului

În grădina mamei Aglaea toamna își revărsa toată frumusețea. Florile se împodobeau pentru moarte cu giulgiu de altă culoare. Merii, prunții, salcîmii, vița de vie s-au îmbalsămat în nuanțe diferite de galben, de la cel mai deschis, ca al frunzelor de via, până la cel mai închis, ca de prunții. Pe o frunză frunza lor cerată, își păstrează cu demnitate verdele, dar pe diferite frunze au apărut pete roșcate, iar spre vîrfurile copacului toate frunzele se oferă razelor blinde ale soarelui de toamnă, în vestmintele brun-roșcate cu străluciri de argint, scîndip din cenușă. Unii copaci s-au dezbărat de tot și privesc tristeți la înnoormintarea fastuoasă a celorlalți. Ci-reșii, flăcări întinse spre cer, par jertfele de sînge ale toamnei. Au în ei ceva din frumusețea dăronului, și mielul abia născuți și sacrifică imediat pentru blana lor strălucitoare. Dar la prima brumă mai puternică, nici o jertfă nu mai e de-a-juns pentru a-ți în împodobi. Tronează regește în livadă cuiva mestecei liniștiți, cu ote doți, cu trunchiuri gemene și unul solitar în afășurată în marama albă a uitării și cu o coroană aurie, strălucitoare sub lună plină. Numai bradul truțaf se menține mîndru, cu vestmintele verde-neru ca al unui profet. Nici s-au dezoțit de mult și-au acoperit grădinița cu frunzele lor maronii, aproape de culoarea pămîntului, împrăștiind un miros iute. De aceea peste tot gospodarii le string în gramezi, pentru a nu iuți iarba ce va crește pentru vițe. În armonia liniștii a timpului, în tăcerea mării, în tăcerea soarelui, frunzele cad una câte una, plutind ușor, într-o legănare a unui ultim vis de supraviețuire, apoi ating pămîntul fără nici un suspin, cu resemnarea crengilor ce se lasă cuprinse de flăcările vîrăite ale soarelui. Din balsam de vis, ingenucher și resemnare, rugăciune și tăină.

VICTORIA TĂNASE

mult. Asta-i vinătoarea de iepuri. In-na-mi bate tot atit de tare ca și a lor, mă simt dintr-odată și eu jivină nevinovată de pădure, hăituită de cîinii înatorilor. Alergu cu disperare, căutînd un refugiu de scăpare. Dintr-odată retrăiesc un moment asemănător, petrecut cu mulți ani în urmă.

Eram în primul an de învățămînt, într-un sat din Oltenia. Mergeam cu copiii la practica agricolă. Într-una din zile am fost la culesul strugurilor. Copiii erau de o veselie exuberantă.

În toiu culesului, apărură veselă mică toa copii, o cățelușă zburdănică, înă la trup, mirosind la fiecare pas pămîntul. Copiii explodară de bucurie: „E Tinga, e Tinga, a simit urme de iepure!”. Un profesor suplinitor din sat zise deodată:

— Tinga, hai, fuga, vino la mine! Hai, ce zici, facem o demonstrație, s-arătăm la toți căști de deștepăți la prinsul iepurilor?”

Copiii începură să strige în cor, apucăți parca de streche:

— Da, Tinga, arată-ne ce știi. Am văzut iepurii fugind prin vie. Sint multii. Hai Tinga, să-i prindem!”

Se pare că era o obicei al locului pe care nu-l cunoașteam. Ideea mă înspăimîntă, dar Tinga se gudură și pe lingă mine, de parcă ar fi vrut să-mi spună de ce-l în stare. Cîțiușu copii și profesori se puseră pe treabă și scoaseră de la ferma zootehnică plase de sîrmă, cu care făcără o încercuire mai mare în care Tinga urma să aducă iepurii, fugărindu-i. În cîteva minute totul fu pregătît. O nerăbdare nebulă îmi cuprinse privirea. Tinga aștepta lingă stăpînul ei, care o învătase mestegul prinderii iepurilor. Via era într-adevăr plină de iepuri. Copii și profesori făcără, pîndind să lasă vreun vinovat din vie, fată, că la puțin timp unul și încă unul, apoi încă unul ieșiră în fugă dințișuri. Trupurile lor alungite străbăteau ca săgeți cîmpia.

— Hai, Tinga, pe ei, fuga!”

Cățelușă atit așteptă. Se repezi ca un fulger. Dispară în vie și cîteva minute n-o mai văzurăm.

— Să știi că le-a pierdut urma, își dădu cu părerea unul.

Dar iată că Tinga apără, fugărind un iepure în direcția în care eram adunați toți, în cerc, în jurul îngrădăturii de sîrmă. Cățelușă știa regula. Trebuia să aducă victima în îngrădătură, fiindcă de acolo nu mai avea scăpare. Începură cîștitele strigăte, îndemnuri: „Hai Tinga, nu te lăsa!” și ea, încurajată pînă la disperare, nu slăbea biata victimă nici un pic. Încercarea iepurelui de a scăpa în dreapta sau în stînga n-avea nici o șansă. Tinga îl ghinea dinaintea intenției și-i apărea în față, strigăte de fericie din partea tuturor. Băta

ritmice din palme, tropăituri, chiote, și mereu încurajări. În fine, bietul iepure fugărî fu adus în îngrădătură de sîrmă. Era atit de speriat că își piercuse complet controlul mersului. Se împieticea, cădea, se ridică, dădea să-și ia din nou avînt, dar cînd încerca să fugă cîțiușu pași mai mult, intra în plasa de sîrmă. Strigătele puternice ale tuturor următorilor lui îl înspăimîntau și mai tare. Parcă nu mai erau oameni și copiii în jur, ci numai copoi hăităși, care fugăreșe prada în pădure, cu lătrături sacadate, derutate pentru victimă, mai mult ca orice. Totul devenise o orgie.

Mă uitam neajutorată în jur. Strigam să se termine acest joc, dar nimeni, absolut nimeni nu m-auzea. Lacrimile îmi inundară obraji. Cățelușă îl fugăreșe dintr-o parte într-alta a îngrădăturii, ca într-un joc bezmetic, pentru o demonstrație de vedetă în fața stăpînilor. Iepurele se repezi cu labele în plasa de sîrmă și-și juli botul, care începu să sîngereze. Toți țipară de bucurie.

Micul deținut rămase cîteva secunde suspendat pe plasa de sîrmă, privind cu ochii măriti de groază la mulțimea care-l înconjură. Nici o speranță de ni-căieri.

Ceea ce mă uimea, era că Tinga l-ar fi putut prinde de mult și culca la pămînt, dar totul ei era să dea numai spectacolul hăitășilor. Cred că dădă vreo jumătate de oră luptă disperată între gratii a vinatului, ce nu mai avea nici o scăpare. Poate că în sinea lui dorea să vină mai repede sfîrșitul, dar era dator față de puținele clipe ce-l mai rămăseseră, să lupte. Însăși Tinga începu să dea semne de oboseală, ca și victima, dar strigătele întinse ale celor adunați grămădă îl ridică din nou în piciorare și din nou începu jocul vinătorii. Dar nu mai dură mult, pentru că însăși Tinga, al cărui rol nu era să

ucidă, ci numai să supună victima, se lăsa la pămînt, lingă iepure, ce căzu și el și respira sacadat, așteptîndu-și sfîrșitul. Sub blana-i moale și pufoasă se vedeau bătăile inimii. Privi cu îngrozire în jur, dar acesta își închisese rolul și-l privea indiferent. Puse botul pe labe și aștepta aploazele. Acestea nu mai veneau, dar cînele nu-și prelău prada, ci o oferi stăpînului său.

O revoltă nepotrivită puse stăpînirea pe mine. Începură să-mi se pară prințre oameni și-l rugai pe stăpîn să-mi-l dea, să-l mîngiu puțin. Dar vocea-mi sugrumată de milă îmi trada intențiile de a-l elibera. Stăpînul însă, ținîndu-l atîmat de piciorarele de din-ăpoi, cu capul în jos, rînji și refuză chiar să mă lase să m-appropiu de el. M-arătă cu degetul spre copii și țoți începură să ridă în hohote. Apoi, c-o satisfacție rea azeză încet iepurele pe pămînt, puse tacticos țalpa-i grosolană pe gîtul gînaș, scoase rînjind într-una, briceagul din buzunar, îl desfășură lama tăioasă și c-un gest teatral spre mulțime, îl rețeză beregata. Tinga privescă nepăsătoare, dar aștepta să fie răsplătită măcar cu o mîngiere. Cînd stăpînul își băgă briceagul în buzunar, își sări bucuroasă în întîmpinare, dar se trezi c-un picior zdrcăvîn în spate, însoțit de un ris zguditor. Se îndepărtă umilită, uitîndu-se nedumerită la gîtul sfîșiat al victimei, din care picurau ultimi stropi de sînge. Spectacolul fusese sfîrșit.

În cîteva clipe toți se apără ce se-nîmplase, instinctele se descătușaseră și se reveni cu luciditate la ordine și disciplină. I-am lăsat acolo și am plecat.

În noaptea aceea m-am visat cu însămi hăituită-ntr-o grădă de cîteva oameni și cînd m-am prăbușit la pămînt, rînjind batocitoroase mă priveau cu ochii înroșiți de betie și efort. M-am trezit leocară de sudoare. Pentru cîteva clipe, în somn, iepurele deveni în trupul meu zvrucolindu-se-n cosmos, un deținut condamnat pe pînă cîntă spre a fi hăituit, pînă va reușeți singur o viață.

Împuscăturile în pădure se aud mereu. Am iesit din amintirea mea, de fometul copacilor deveni pînă vinovat de atunci.

În paginile 7 și 8 tablouri de Vespasian Lungu

În pădure a început vinătoarea. Din cînd în cînd se aud împuscături și de fiecare dată îmi străpung sufletul. Pentru om a sosit timpul îndestulării instinctului puterii, în jurul căruia simțelor nevinovate al pădurei. Căprioarele fug speriate și din cînd în cînd glonțul morții o doborău pe cite una. Cade în genunchi, cu ochii limpezi, împăienjenți de vâlul morții, apoi se prăbușește la pămînt, odată cu frunzele. Mîngiețea pămîntului îi ușurează stîngerea. Încă o împuscătură, încă o victimă. Iepurii săgetează pădurea, dar glonțul îl atinge din fugă, se rostogolește peste cap de cîteva ori, apoi sînt încoțîți de cîinii hăităși, care cu cauzime să aducă jertfa la picioarele atotputernicului, care e omul.

Copacul, sub care stau privind pădurea, se cutremură la o împuscătură și-și leapădă tot frunzele peste mine. Cînd m-am uitat în sus, rămăsesse pustii; pentru jertfele pădurei își dăruise ultima podoaă, acceptînd a resemnarea morțea mai timpurie decît îi era sorocit. Gîndul mă îndeamnă să mă duc spre adăposturile de căprioare, locul meu preferat, dar deseile împuscături mă înfricoșează, c-aș putea deveni eu însămi victimă a unui glonț răscăit. Împuscăturile se îndesău din ce în ce mai

amargul în brațe mov și vrea să mă sîrute. În flacăra cristalului său sufletul beat și nemiscat de ere începe să colinde și dintr-o dată în orbitele toamnei versul meu cu vîlvătaie pînă la cer se aprinde.

GHEORGHE LUPAȘCU

Incantație de dor

Dorul meu de peste gînd
Nu mă dăsmăni oricînd
Că de-atit urșit ce sint
Nu pot să merg pe pămînt;
C-aseară l-am așteptat
Să se-ntoarcă împărat
Cu lumina de la soare
Cu ochii de la izvoare,
Dar de-o viață tot nu vine
De-am tras brazda cătră mine
Să mi-l fac cum te știu bine.
Semănon suflet-u lut
Numele ț-am fost născut
Dragoștea s-ă se-nîmple
Cîntec înșoiat sub timple.

Joe alb

Capitânia își cheamă bătrîni
S-ă-i înflorească în jocul alb
Al pășărilor ibis,
Dragoștea pură se-osează cu timpla
Pe explozia mugurilor,
Străbunii nor în creierul asediat,
Eptafurile pling în gitejleu bacitoarelor:
„Un răsărit odinc, albastru
E mare-n care vom sosi”.
Am fost odinioară propriii noștri bunici
Sîntem propriii noștri copii.

DANIELA COMAN

Icar

Lui Nichita Stănescu

Da, zise, va rog să mă credeți,
din palma mea va crește un dinte l
Sînt în palmă,
la baza degetului arătător
cum imi crește un dinte,
ca și cum acolo ar fi gingia mea l
Și va rog să mă credeți pe cuvînt
că în singele meu trăiește
un superb exemplar
de panteră albă-neagră l
Azi dimineață, cînd mă spălăm,
i-am auzit nările fornănd o liane.
Va rog din suflet să mă credeți l
În genunchii mei zornăie
toată cenușa imperiului roman l
La fiecare îndoire a picioarelor
se aude un plinset de scuturi
gata de luptă.

Bineteles că nici nu s-au gîndit să-l creadă și atunci au filfilit în el toate aripile lumii.

A doua zi, la prînz,
ceara lor a făcut să răsără pe pămînt
primăveri de vară bîntuie tomnăic
de iernile în floare.

MARIN CIORANU

Un țăran

Un țăran
pune noaptea căpătii,
pune și gresia alături
așa cum pune
poetul creionul -
Cînd se ridică
se scutură de rouă,
la casa
și-nțoarcă
prima brazdă de lumină
spre apus;
felie cu felie
tăie din zi...
îl văd
cum se aprapie
de partea cealaltă
să taie
ultima brazdă așezată
ca o pasăre pe cuib.

CONSTANTIN MENAGACHE

E un fel de singerare

Din ciob în ciob
singeram
noi însene făcîndu-ne oglinzi
pentru chipul de metal al ierbi.
Tentaculor,
adunăm expresiile nimicului
le acuram ca pe un aer
din care ne-am mutat.

In mod deliberat și fără ceremonii
ne golim de zăpezi, de orologii
de pămînt și de cer,
de spaima de o orbecă în lumină,
de absolut totul ne dezicem
pînă devenim ce sîntem,
adică o goană continuă
intre un regn și un altul.

Autoportret

in ochii salcimilor treceam
cu mersul peticit de nesomn
pînă cînd dimineața intra în păsări
nu învotăsem încă
albefatul rădăcinilor
oboseam cu mintea înfipă în papionul
alb

și te căutam cuvintule
că tu ești om
c-ai tu fiuștu pe umăr
și cu cer în loc de vîz
așa am înțeles bruscă de dură mă e viața
ca o șosea kilometrată pe țajime
nici nu mai vedeam
cum mă ta o pînă la subțioară și mă
traversează
de la o noapte la alta

GITA MARIA EDU

Troienită-n noapte

rătăceam prin pădurea-n defrișare
timpul exploda în coaja verde a nucilor
era toamnă sau ieșeam din toamnă
pe aiei necunoscute întunecîndu-mă
într-un stol de cocori păsăcînd
în plinul de sud al civintului
două lebede negre legate de umerii mei
una-i casa somnului iar cealaltă-i
ogînda mirării
m-au smuls din tinerețe învîntîndu-mă
să zbor

spre marginea unei liziere m-au dus
pe acolo trecea drumul spre copărie
colina de sare acoperită cu fragii
sălbateci
și m-am trezit cu miinile înghețate
adormisem în zăpadă
troienită-n noapte...

CONTAGIUNEA

VALENTIN POPA

tu concentrării, apoi rămase așa cîteva
minute, fără nici o reacție, privind în
gol, spre satisfacția tînarului din față
să care intrărea în reacția sîntului un
cîntec al surzului al poate al încetării
vizavi de acel material insolit care prin
noutățile conținute ar putea genera, cine
știe?, poate chiar o nouă criză a funda-
mentelor, apoi bătrînul deveni dintr-
odată vioi, reveni la poziția de lucru,
văzîndu-și coatele pe birou și aprin-
zîndu-și o țigară, după care, constatînd
că tînarul era încă în picioare, îl pofți
să-și apropie un scaun și să se azeze...
apoi, apoi, apoi, evident, orice cuvînt
de de prisos, ce mai, Ionăscu luădă fără
rezervă materialul, îl sfătui să scrie
la dactilografie, trebuia să apară cît
mai repede, intelegi? să nu ne-o ia în
inte, ei încă mai bijbie, băiete, încă
mai bijbie! și bătu cu arătătorul în
teacul revistelor de specialitate aflate
în stînga, pe birou, dar nu garantăz că
în două luni nu vor ajunge la formalis-
mul pe care îl propui și atunci, ar fi
păcat, zău așa! ar fi păcat, și-i facu
ștrengărește cu ochiul.

— Toate bune și frumoase, avea să-i
comunică a doua zi, spre seară, Nicoleta,
dar, la rugămintea mea de a mă
propune pe lista echipei de la stația pil-
lot, bătrînul Ionăscu s-a împotrivit, ce
mai, nici n-a vrut să audă, de parcă
i-as fi cerut cine știe ce avansare, dar
nu inteleg, încercam eu să-i schimb
cumva hohărețo, nici nu pretind mare
lucru, și-apoi sînt informat că mulți din
cei care vor pleca ar face orice să ră-
mînă în capitală, ori eu vă cer, dimpo-
trivă, să mă lăsați să lucrez acolo... și
to așa i-am turuit încă un snop de ar-
gument, însă zadarnic, nu reușeam prin
nici un mijloc să produc măcar o firavă
fisură în mecanismul deciziei lui capri-
cioase și atunci l-am rugat să-mi ex-
plice motivul și nemeaivînd cum ieși
din cerc, moșnică a trebuit să-mi dea
satisfacție și în atență ce mi-a zis, să-și
unui de la puci cu miinile de pâr, nu
alia, o chestie mai caraghioasă nu cred
să fi auzit vreodată, cică, vezi-doamne,
sînt bîntuit de scepticism, mă rog, un
cursur ca oricare altul care nu l-ar de-
ranța prea mult atita vreme cît as lucra

de unul singur, așa cum am făcut pînă
acum, dar munca în echipă e cu totul
altceva, îmi adăugă el, și atunci scepti-
cismul meu ar putea deveni periculos
și n-are nici un cheș să rateze afacere
în care și-a pus atita speranțe, în ce
priveste teoria mea c-ă pot fi liniștit,
o va da băieților s-o utilizeze, ah, teo-
ria mea, m-am infernizat dintr-odată,
îmi cereți să pun, pur și simplu, cîte
să s-o dau pe mîna altora care, aveți în-
presia, sînt mai puțin sceptici decît
mine, chiar credeți că sînt singurul din
institut bîntuit de maladia asta atit de
răspîndită printre cercetători? la care
bătrînul își scoase din ochelari și-
aseză pe birou și, după o pauză lungă,
se învrednică să-mi dea și mie puțină
dreptate, nu, într-adevăr, nu sînt sin-
gural, dar scepticismul meu, spre deose-
bire de al altora, este, din nefericire,
contaminant, și nu numai scepticismul,
adăugă el, ci tot ce emană din persoana
mea, apoi se apuca să-mi însire cîteva
exemple, bunăoară, un simplu guturai
pe care îl aduc în Institut face în cîteva
ore să crească viznarile de baltiste de
la magazinul de mărunțisuri din colț, iar
cînd m-apucă strănutatul, timp de două
ore nu se mai poate lucra niciăieri în
toată hardhugiia, se creează un asemenea
zgomot închit s-ar putea crede că ne-
rociția asta de clădire adăposteste nu un
centru de cercetări în domeniul funda-
mentelor, ci o hală de încercare a mo-
toarelor de motorină, ce să-ți spun, are
haz bătrînu! apoi, continuă el, mi-ai
venit odată cu o gripă, anul trecut, par-
că, și gata, s-a compromis activitatea
noastră pe o lună întoacă, bașca planul
la concepții medicale depășit încă din
primăvara... și tot așa a fiut-o din
exemplu în exemplu, încit pînă la urmă
m-a cuprins disperarea, i-am întors spa-
tele și am plecat.

Toate acestea Mihai Petre Albalcu i le
relată Nicoleta în seara ce urma unui
mic festăcînt de la Institut, în care
unul din colegi, proaspăt autor de carte,
dăduse autografe, sampanie, se împărți-
răse amabilități, și el, dumnezeule!, se
simțea atit de încurcat și cînd te gînde-
ai că dintr-o pricină caraghioasă
mîncașe în după-amiaza aceea niste

pește afumat pe care îl curățase cu mi-
nile lui, și mirosul acela de afumătură
pătrunsesse adînc în carnea palmelor și
n-avusesse timp să-și încălzească niste
să fir-ar să fie l se spălașe cu apă
rece și... din cauza grabei, destul de
superficial, încit, ajuns la Institut,
constatașe cu neplăcere că palmele lui
emanau un miros iritant, dar dac-ar fi
fost numai palmele poate că nu l-ar fi
definit condamnât pe pînă cîntă spre a
ceia ca un abur plîndu-i prin țară,
ba chiar și hainele căpătăseră un iz pe-
nibil de afumătură, încit a trebuit să
rămînă tot timpul mai deoparte și să
evite pe cit posibil să-și strîngă mîna cu
deținut condamnât pe pînă cîntă spre a
ceia ca un abur plîndu-i prin țară, în
ochii camarazilor săi care se străduiau
zadarnic să-l întezeze, pînă și mușca-
lică, directorul, remarcase aerul acela
de stinghereală și crezu că din pricina
refuzului, lăsa, tinere, nu fi supărat,
crezi că-ți mare școala să lucrezi acolo?
și Nicoleta care venise și ea și venise
în costumule de seară și era frumoasă,
dumnezeule, frumoasă ca o regină, încit,
efectiv, îl luă amțeață privind-o, da,
Nicoleta, neștiind ce i se înțîmplă, îi
dădea tot timpul trecătoare în un mo-
ment dat îl luă pur și simplu de brat
și-l duse în mijlocul cor și să ciocnă
șampanie și el ciocni, dar la a doua în-
ghitură lăsa pabarul pe masă, simțise
că și lichidul acela prînesse mirosul de
pește afumat, de fapt totul în jur înce-
pu să puță, și fi prea obosît, își zise
el pe moment, băieții aceștia sînt ves-
seli, se distrează, ci nu observă nimic,
ar trebui poate să plec, o oră, două de
somm mi-ar reda poate liniștea, luciditate,
dar nu se putea părăsi încăperea
și în primul rînd nu se putea pleca fără
ea, stabiliseră doar să rămînă și peste
noapte împreună... și iată-i acum, pe la
zece, stînd la taclale la el, în camera
aceea în care mirosul de afumătură îl
scootea realitate din minte, dese lăsașe
ferestrele deschise cît timp fusese plecat,
și Nicoleta îl umlela pur și simplu
print-o risipă de tandete pe care el,
ticătosul, n-o merita pentru că se ferise
tot timpul s-o atîngă, cît puțin înainte
de a ajunge acasă și de a-și freca vîrfurile
sînt de apă palmele cu apă caldă și fix
pînă cînd nările lui îl informară că totu-i
în regulă, cei mult dădă-i atînesse mi-
nile, dar se pare că fusese destul pentru
ca totul să se ducă la dracul, fiindcă în
dormitor fiind, alături de ea, constată
întîi că și fata purta în piele, în păr,
întîi lenjeria de corp aceluiași miros sfîșitor,
de afumătură, încit îl cuprinse pe mo-
ment disperarea și se afundă cu fata în
pernă surd și orb la peisajul din jur și
rămase așa o vreme, cîteva minute sau
poate mai mult, pînă ce îl străfuloră o
idee, ah, contagiunea, teoria matematică
a contagiunii, va să zică obseșca cerc-
conduse la inovative o purtase în sine,
era o marcă a ființei sale, da, avușese
dreptate bătrînul, avușese dreptate,
ah blestemata asta de contagiune!

NICOLAE ARIEȘESCU

Poem

Aș scrie poeme cu fructe
de s-or putea,
le-aș aduce cit mai aproape
de inima mea;
aș scrie poeme cu frunze
ce m-ocăpăreș lin,
le-aș apăra în toamnă
de marale chin;
aș scrie poeme cu flori
ce mi-ar înunda
pleoapa în zori,
a mea și a ta.

IONATAN PIROȘCA

Cu aripile întinse

cu aripile întinse
bine desenate peste adevăruri și
neadevăruri

seară de adău la trupul acesta

ca un pendul între bine și rău...
cînd se va opri deodată într-un punct
privindu-și lung cerul orb al căderii,
cînd se va sfîrși într-o secundă deturnată
peste meleagul trupului și acele
neasemuite, albe fîntini de întindere,
pline de copilișii multiplicată lu
nesfîrșit...

2
cred că voi închide ochii cerînd
încă o portocală pe care s-o deajoșc
de nesărîi succesive, pînă la cîntecul
de înmă pînă,
pînă la colții ghepardului sticlid în
inima

unui vis
și dînr-o protuberanță a imaginației va
fișii
fluviiu serafic, serafic-oficial fluviiu
amurgul...

VANESSA ZIGMUND

...doar lumina...

Ca-ntr-un copac ce s-a surpat sub rod,
În lacrima din noi e-alta scară,

Încit lumina unui singur ochi

Ajunge pentr-un veac de sîrbătore.

ochi de cerb

Tresare către margini o lumină
În rest un gol imens ne-astupă mersul
În piept avem un fel de lună plină
În care se proiecteș universul.

E dimineața asta prea departe
Materială, transparent curgînd
Pe trunchiul înrămat în frunze moarte
Pe după care-ascundem propriul gînd

O liniște superbă, alcalină,
Cu geomățul din ochiul unui cerb
Se gîndim-n noi, de pleoape ni se-aniță,
Ne-grăopăm-n albu-i mat de straniu herb.

Dar cineva va rupe din culoare
Exact atit cît să ne-astupe rana
Ea va rămîne-n noi spre vindecare
— Un beduin cînd moare caravana —

Și va striga cu propriul nostru glas
Și se va zbate-n propriul nostru sînge
Și vom uita că totuși am rămas
Din ochi de cerb să învîntăm a plînge.

CRISTINA TOMA

ZAINEA

Iubita mea
îmi plec genunchii în fața măreției tale
ești mai frumoasă decît ultima Miss
a lumii
sărutul nu îndrăznesc să ț-i depun
pe gură
așa am înțeles bruscă de dură mă e viața
ca o șosea kilometrată pe țajime
nici nu mai vedeam
cum mă ta o pînă la subțioară și mă
traversează
de la o noapte la alta

GITA MARIA EDU

Fluturii liberi

te simt apropiindu-te de mine
ca o ploaie binefăcătoare
în lumina caldă amurgului
fluturii liberi surd-grajios
aripa lor mă mîngieșe blind
îr sufletul meu lăcărnoș o amintire
niciodată n-am dorit mai mult ca acum
să mă acopere privirile tale
pînă la glezne
pînă la genunchii
și mai sus
mai departe
pînă-n privirile mele
niciodată-n octombrie iubitul
i-am dorit mai mult
imaculate cupole de ghiocie
fotofa bulevardului la chindie
zborul fluturilor liberi
și ploaia dintre noi
ce ne fură subtil
sărutările tainice

INAINȚAȘII NOSTRI

C. SANDU ALDEA

Om de știință și scriitor

Constantin Sandu Aldea — cea mai luminoasă figură de agronom de la începutul secolului al XX-lea din țara noastră, cum l-a apreciat academicienul prof. dr. G. Ionescu Sisesti — este cunoscut printre creatorii științei agricole românești și, prin realizările sale, este comparat pe drept cuvânt cu maeștrii străini ai disciplinelor agro tehnice care au fost întemeiate științelor agricole (Albrecht Thäer în Germania, Maxime de Mesle în Franța) și alți deșchizători de căi noi în acest vast domeniu de activitate (Arthur Joung, Jean Baptiste Bousingault și Schulze von der Goltz). Debutază ca poet la vârsta de 21 de ani și apoi în întreaga viață creează o bogată literatură de tărâm literar ca prozator (publică 9 culegeri de nuvele, schițe, povestiri, note de călătorie, scrisori și 2 romane) și de tărâm științific (publică numeroase articole de specialitate, lucrări de popularizare a cunoștințelor din domeniul științelor agricole, rapoarte și referate științifice precum și două tratate privind selecția, genetica și ameliorarea plantelor). Efectuează numeroase traduceri, atât literare cât și științifice, (învățase două limbi la Școala de agricultură din Herăstrău — București — franceza și germana — la care adăugă, engleza, rusa, suedeza și maghiara. Om de știință și scriitor, Constantin Sandu Aldea a fost recunoscut chiar din timpul vieții. În 1919, după ce își publicase cele mai importante lucrări literare și științifice, a fost ales membru corespondent al Academiei Române în secția literară, Ion Bănuș, secretar general al Academiei din vremea aceea, spunea în discursul de primire: „generațiile viitoare vor fi inclinate să judece datorită cărui fapt, în fața unei opere atât de monumentale nu ai fost ales membru al Academiei în secția științifică, ci în cea literară, să nu-ți pară rău nici o clipă, fiindcă opera ta este pe de-a-ntregul o operă literară care, și când tratează și despre genetică și când tratează despre cele „Două naturi” se adresează tot sufletului românesc dorind de lumină”.

Activitatea literară o începe în 1895, iar pe cea științifică puțin mai târziu, în 1903 (după ce terminase doi ani și jumătate de specializare în Franța) când, înțors în țară, a fost numit conferențiar de agricultură practică și zootehnie în gemându-le din la apusul vieții. În 1904 Ministerul Agriculturii și Domeniilor îl atestă înalta sa calificare de specialist în agricultură, viticultură și horticultură. În același an, 1904, la baza studiilor și cercetărilor pe care le făcuse în Franța (a lucrat cu Philippe de Vilmoren, fiul cunoscutului ameliorator Henry de Vilmoren, și a audiat cursuri la Institutul de Agricultură din Paris, a studiat horticultura la Versailles și viticultura la Thomery — Fontainebleau, a urmat, de asemenea, unele cursuri și la Sorbona), elaborează importanta lucrare științifică: „*Selecțiunea metodică a cerealelor și bazele științifice ale ameliorării, care va apărea abia în 1907. În această lucrare de înalt nivel științific — prima de acest gen din literatura noastră*

„Interviu” pe două „ogoaare”

L-am căutat pe Constantin Sandu Aldea în satul copilăriei sale, la Tichilești. Mai bine zis l-am căutat urmărind, cu tristete, am constatat că el nu mai sîni, le-a acoperit uitaerea, căreia nu i-a împotrivit nimeni.

Deci, la Tichilești Brăilei pe dume-neal, Sandu Aldea, nu l-am aflat. Doar o anume ambiție a oamenilor de a se afirma, un gen de dorință aprigă — care-mi duce gîndul la „Pirjol”, porecla tatălui său — dorința lor de ridicare către lumină, mi-au spus că satul este al celui care toată viața a clocotit între două pasiuni devoratoare: știința lucrării pămîntului și literatura.

Mi-am amintit cum în 1974, aflîndu-mă la sărbătorirea centenarului nașterii lui Sandu Aldea, în sala devenită neîncălzitoare, numeroși fii ai satului au promis marea cu sarea pentru neultarea distinsului lor conștient, că îl vor ridica numele pe frontispiciul unei instituții și chiar mai mult...

Știind totuși că urmele Domniei-sale domnului Sandu Aldea au rămas pe ogoare, în înțelepciunea urmașilor agronomi și în neperitoarea lămură tipărită, traversez cîmpurile Tichileștilor care, acum, în septembrie, toamna începe să se copilărească acoperindu-se cu haine de roș și mă opresc la Liceul „Nicolae Bălcescu”, unde, pe o placă de marmură este înscris numele său, ca fost elev al școlii. Aool, mă îndrept spre o altă adresă, la poarta căreia scrie Biblioteca Județeană „Panait Istrati” și sînt sigur că Sandu Aldea se simte bine aici.

Ce-l „de-al casei” cititorii, îl știu, areva lăsată de el se află intactă, în vtre coperti cartonate. Aș vrea să vorbesc cu Sandu Aldea, dar lucrul nu-i posibil, pentru că el este demult plecat. Am însă sansa ca la întrebările mele să-mi fi lăsat răspunsuri clare, scrise cu cernașă tipografică, iar asta imi dă certitudinea că nu voi greși, ceea ce pe-tu un reporter nu-i de ici de colo. Așadar...

— Ați făcut, stimate Sandu Aldea, enorm de mult pentru agricultură, ați pus pietre solide la edificiul literaturii române. De unde această putere?

— Dintr-un crez. „Cei vechi aveau, în fiecare casă, un fel de vatră-altar, la care ardea, ziua și noaptea, un foc, căruia i se închinau (...). În căminul meu (...) vreau să ard mereu flacăra purificatoare a muncii”.

— Cum se împacă „cel doi” Sandu Aldea: scriitorul și omul de știință?

Ion Țaru

Un remarcabil simț plastic

Cîntăret al pămîntului. C. Sandu Aldea nu este ceea ce se cheamă un descriptiv, între situația dramatică (starea sufletească) și natura existentă echilibrul desăvîrșit, care dovedește arta sa de a construi o năvelă.

„Eu sînt născut și crescut în Bărăgan, sînt copil de țară, sînt copil de necunoscut, nemărginit și amăzător. Imi plăcea cîmpul, mă îmbăta lumina soarelui, mă fermeca întinderea Bărăganului”. Orîinea i-a permis cunoașterea zonei și a marelui mare emperamentului energetic, vitalității explozive ale Bărăganului, de care le-a transmis și eroilor săi.

Prozatorul era un agronom de mară. Faptul a fost interpretat pozitiv („E aici o precizie, o culoare, o particularizare în descriere care ulmește” — N. Iorga) sau negativ („Scriitorul este mai înțit de toate un agronom” — G. Călinescu).

Mai mult pictor decât poet, autorul nu este străin de misterul neapătunselor întînderi: „De lui împrejuruilor, Bărăganul pus în străful se întindea în tinic și amăzător, mohorit și tăcut, sub marea limpede a cerului albastru. Miristice galbene și uscate se pierdeau în depărtările nelămurite, și numai cite un câmp de salcîmi însemna, în culo- o insulă mai verde în nemăscutarea mare ruzănie a cîmpului piril. Pe alcuri, soarele lui auzul potopoa întinderea listiștii în valori de ape fantastice, care își terminau neconștient orbitoarea lor scîlnire” (Pe drumul Bărăganului).

Nu ne întîmîmîm însă doar sustințetea odobescă, ci și Bărăganul-tărină, surprins în numeroase tablouri arește, de la arat la seceris, pline de farmec, dar și de exactitate. Înaintea lui L. Rebreanu, descoperim florul glasu-luștii în Sima Baltag, care „silea și sîrșească de orori”. Mîniac lui noduruse de muncitor strineau voinicste coarnele plugului. Brazdele ogorului frăzeșit de ploaie lunecau usoare pe cormana lucrător, revărsîndu-se pe o mare nește valuri negre.

Un mîros de pămînt revărsă și proaspăt pluteau în urma plugarului ca o mireasmă înviorătoare a țarinei... Rumănu! nostru merea tăcut în urma plugului și curăța din cînd în cînd cormana cu otîcul. Cum era adus de mîloc, jurat că-l trage spre pămînt o putere nevăzută. Căci dragostea ogorului îndoale de mîloc pe pluzarii și-î înlîntuie toată viața lor de pămînt, amesteceindu-le sudorile cu țarina lui”.

Întrețate sau nu ansamblului, descrierile de natură denotă un remarcabil simț plastic, astfel că și romanul „Notă „Două naturi” devine o lucrare meritorie. G. Ibrăileanu considerînd peisajele descriptive de aici „Baltag”, care „vărsă poezie”, desigur că, entuziasmat, apreciază: „nu există altele mai frumoase în proza noastră”. Avea fără doar și poate în vedere și tabloul secerișului.

Scriitor al vieții de la țară, Sandu Aldea evocă și mirajul bălții: „Jăpșile dormeau acoperite cu foi de plîntiță. Pe alocul se zăreau nălăci ce începeau să se deschidă. Din cîcorvi înălțai al florilor, florile de apă răsară ca niște stele de argint. Cînd și cînd, cite-un peste se bătea la adînc. Din sălci nînceau semintele usoare, albe, ca niște bijii de zăpadă. Păpurii rîul”. Printre foile lui verzi, cîmăntele, ascuțite de margini ca un cutit cu două tăisuri, se desluseau pe alcuri mo-soare rugini de sămîntă. Rugii de mure neclueaua marginile pînteculei, se acău de hainele lui Mindrea”.

Ploile torențiale, seceta, focul nimitor de la arie, viscolul, Dunărea înghețată găsește în prozator pictorul inspirat, ce lucrează cu tuse anășate și pastă grosă. Aceste priveliști, pline de mărșe și născuștii, dăna noștrii: „Apele seceseră țărba rară se pîrșice de pirol, oamenii erau negri la față, vitele mureau pe unde cădeau. Arareori cite un strigăt de copil trecea prin văzduh ca o chemare din alte vremuri” (Seceta) sau „Căi au bălăci înțit cu pîncioarele de dinainte apoi cu cele de dinapoi; gheața piril, se sîrșie deodată și sania scăpă în apă... / Și căi și fugarii s-au dus pe sub gheață...”. A doua zi, numai pociile din sanie mai pluteau pe suprafața bălții. Desigur că Sandu Aldea nu-i place verbalismul. Emotia rămasă astfel intactă în sol emnitate imaginii întreaga.

Dincolo de ierarihile variabile și ne-definitive ale epocii, raportarea la Mi-hail Sadoveanu se impune, ceea ce nu-mi mîscăză niciodată valoarea de fă-cuse sintetic în 1937 Eugene Lovinescu, care numai de simpatii sămăntoriste nu poate fi bănuț: „După cum prin M. Sadoveanu au intrat în literatura noastră peisajul moldovean, sursele Sire-tului și ale Moldovei, tot așa au in-trat, prin Sandu Aldea, sursele Bărăganului, bălțile Dunării cu un peisajul ațit de variat și nu numai prin pitoresc, ci și printr-o atitudine activă de dra-goste pentru țară, pentru holde, pen-tu tot misterul și fenomenele aermin-tiei”. O face și mai transant Tudor Vianu în 1941: „Și dacă în zăgrăvirea naturii, românesci nu s-ar fi produs în aceeași vreme și n-ar fi crescut de-a-tunci vreamșul dar descriptiv al lui Sadoveanu, este sigur că Sandu Aldea ar fi rămas peisajistul cel mai înzestrat al poeziei românești mai noi”.

Descoperim astfel și în judecătîi def-initive argumente ale reducerii în ac-tualitate a operii lui C. Sandu Aldea, pe nedrept acoperite de uitare.

Ioan Munteanu

Interferențe tematice

Constantin Sandu Aldea aduce în literatură un spațiu literar nou dezvoltând o viață a epicului cu o posteritate spectaculoasă: lumea Bărăganului și a bălților Dunării, Panait Istrati, Vasile Voiculescu, Fănuș Neagu, Ștefan Bănușescu vor scrie capodopere despre această lume. Dar la început, în primii ani ai secolului, a fost Constantin Sandu Aldea. Cu atît mai mult merită analiza-ta intuiția sigură a prozatorului care creionează cu siguranță, deși nu avea aproape nici o tradiție în afară de cea folclorică, perioadele care se vor menține o lungă perioadă literară.

„Scriitorul este fascinat de jocul mortal al pasiunilor”, afirmă Petre Poni-lie în studiul introductiv la ediția selec-tivă din 1969. C. Sandu Aldea scrie cîteva nuvele foarte interesante despre dragoste și moarte. Capodoperele aceste-tor teme vor fi scrise de Liviu Rebreanu în perioada interbelică dar este meritul autorului brăilean că a intuit acest nucleu epic atît de generos, „Florica”, „Sima Baltag”, „Fără noroc”, „Pe drumul Bărăganului”, „Pe Mărgineanca” sînt textele cele mai valoroase ale temei. Sima Baltag, personajul principal din nuvela cu același nume, este un „strășnic voinic” venit de vreo cinci ani în satul Vișoara. Să doi ani isprăvînci-ole la boier și de trei ani este argat la popa din sat. Baltag „știe să muncoască cu glumă”. Preotesea, Florica, „haidec nu de popă”, simte că „înima i se topea de dragul lui”. Ea nu se poate împotrivi „porinilor furtunoase a inimii arse de dor” și „povara păcatului le tulbură sufletele”. Pe un viscol năvălit cei doi vor să fugă în lume trecînd Dunărea. Rătăcesc drumul și se scufundă în apele fluviului. În schita „Florica” lo-gofătul Iorgu o batjocorește pe Florica Pahontu. Aceasta nesuportînd necinstea se pruncă în apă. Îngroșata, în nuvelele lui C. Sandu Aldea, ca și în cele ale lui M. Sadoveanu, aduce moarte, de obicei violentă. Dacă Florica Pahontu, Sima Baltag și Preotesea sînt înghițite de ape, lo-gofătul Vasilache din „Fără noroc” moare împuscat de sotul căpitan Frăsinca, Mitrea Cazacu din „Pe drumul Bărăganului” se sinucide aruncîndu-se din tren, Mărgărit din „Pe Mărgineanca” este împuscat de sotul căpitan pe care o necinstește. În cîteva nuvele C. Sandu Aldea surprinde dragostea țărănilor pentru cai. Sima Baltag, „coșil șarman și o-opsis”, crește un mînz pe care îl iubeste cu o dragoste teribilă, „cau! îi era drag ca ochii din căm”, dar un flăcău Costea Martac îl otrăvește robul. Sima îl omoară pe Martac și pleacă în lume. În nuvela „Murgu” Iorgu Măciucă povestește cu seninătate și înclintare cum a omorît cîndva doi hoți de cai. Schita „Ghiocel”, din volumul „Pe drumul Bărăganului” (1908) este „una din cele mai bune schițe din literatura românească” după părerea lui Garabet Ibrăileanu. Ghiocel este un

Viorel Coman

Journalist, cronicar dramatic și dramaturg, director de teatru, Ion (Iancu) C. Bacalbașa (24-VIII-1863, 10-VII-1913) nu s-a bucurat de notorietate literară a fratilor săi cu toate că, la fel ca aestia, și-a încercat talentul în mai multe domenii.

După studii locale făcute în orașul natal a devenit student al Facultății de litere din București și un fervent colaborator în presa. Numele său poate fi întâlnit în coloanele ziarelor și revistelor Lupta (în care a debutat), Epoca, Ziua, Minerva, Înaltine, Adevărul. Revista idealistă, la unele dintre ele fiind redactor sau chiar prim redactor.

Ion C. Bacalbașa este autorul mai multor încercări dramatice dintre care mai interesantă pare a fi piesa De focul birului pusă în scenă în 1895 cu titlul Mori fără luminare. Prin subiect și unele similitudini de rezolvare a con-

Tip de dicționar literar

lictului dramatic. De focul birului seamănă foarte mult cu Năpasta, capodopera lui Caragiale, care fusese reprezentată cu cinci ani mai devreme. De la oaste (1903), Amorul cobzarului (1904), Sîtri de senzație (1908), Mosu (f. a.), Frații Assan (f. a.), ultima, versificată de poetul Mișoara Demetriade reprezintă cam tot ce a scris, în dramaturgie autorul fără ca să dovedească un talent major. O adevărată furtună a sîrmit dor piesa De la oaste a cărei reprezentare a fost oprită imediat după premieră de teama unui conflict cu re-

Curier BRAILEAN

Scriitorul C. Sandu Aldea împreună cu fiica sa

podium în anul precedent. Totuși trebuie să conștinăm că jurul condus de Nell Cobar, după opinia noastră un „nume” sonor în carticatura românească, nu a fost prea dezorîntat, cum se insinua-ză, de vreme ce preamintii de la Braia au cistuat laurii Săoanelor similare organizate la Costinești și Vaslui.

● Marți 28 octombrie la Librăria „Panait Istrati” în prezența unui mare număr de iubitori ai cărții a avut loc prezentarea romanului Luna rupe din noaptea autorului brailean Corneliu Ibrim, aburî anul acesta la Editura Cartea Românească. Volumul a fost prezentat de Ana Barbu, redactor la editura lumei a acestei publicații iar afa, probabil cu surprindere, ca Panait Istrati este povestitor român și scriitor francez, că principalele manifestări culturale sînt Festivalul folclorului dundrean, Salonul de vară al umorului, Festivalul filmului de amatori, Turnirul epigramel. Pentru cunoșcătoria vieții culturale locale este lesne de descoperit că autorul/păinților despre Braia a preferat documentării la fața locului pe aceea din birou, stîjuită de monografii și dicționare deșpiste in-formațional.

● A propos de Salonul de vară al umorului din acest an desfășurat la Brăila: în Urzica, Marius Tupan face „trista remarcă” (termenii îi aparțin) că premianții acestui an nu se ridică valoric la „numele” foarte sonore întîlnite pe

zentațiilor cu piese românești îndesebi cele aparținînd lui I. L. Caragiale. Con-știnăm că „repertoriul rămîne factorul hotărîtor în misiunea, proprie teatrului, de culturalizare a poporului”, cronicaru-l a sancționat, de cite ori a fost cazul, prostul surd, interpretarea nesemnifica-tivă, erorile de recie și scenografie, promovînd pe de altă parte, dramatur-gia originală românească, tinerele ta-lente. Ion C. Bacalbașa are meritul de a fi descoperit-o pe Lucia Sturdza și de a fi semnalat încă de la debutul ei că „acrită dă mari speranțe ca va alunge o artistă valoroasă”. Numirea sa, în două rânduri, ca director al Teatrului Național a avut efecte benefice asupra activității acestei prestigioase instituții pe care a slujit-o cu real devotament.

Lucian Chișu

argumente salutare în ce privește reali-zarea istorică a piesei.

În sfîrșit, singura dramaturgie rezul-tată din colaborarea celor trei frați Ba-calbașa, revista muzicală Pardon!, în care se fac simțite numeroase aluzii politice, este de genul comic al lui Anton Bacalbașa, n-a putut supra-viețui, esuînd în frivoliitate.

Dar Ion C. Bacalbașa este antologabil într-un fisier literar grație activității săptămînale în coloanele ziarului Ade-vărul care l-a găzduit cronice drama-tice scrise cu vervă, pline de idei teo-retice îndrăznețe, vîndînd nu numai buna cunoaștere a dramaturgiei romă-nești a timpului, ci mai ales un adevă-rat program de politică repertorială. El a călăbășit excoștii de reprezentare cu piese din dramaturgia străină, cele mai multe lipsite de valoare, stimulînd tot-o dată promovarea, pe scenă, a repre-

zentățiilor cu piese românești îndesebi cele aparținînd lui I. L. Caragiale. Con-știnăm că „repertoriul rămîne factorul hotărîtor în misiunea, proprie teatrului, de culturalizare a poporului”, cronicaru-l a sancționat, de cite ori a fost cazul, prostul surd, interpretarea nesemnifica-tivă, erorile de recie și scenografie, promovînd pe de altă parte, dramatur-gia originală românească, tinerele ta-lente. Ion C. Bacalbașa are meritul de a fi descoperit-o pe Lucia Sturdza și de a fi semnalat încă de la debutul ei că „acrită dă mari speranțe ca va alunge o artistă valoroasă”. Numirea sa, în două rânduri, ca director al Teatrului Național a avut efecte benefice asupra activității acestei prestigioase instituții pe care a slujit-o cu real devotament.

Lucian Chișu

Corabia de piatră

Fiulul lui meu,
Alexandru Andrei

...\$ I cu prima cursă au venit marinarii bricului-scoală Calypso, cincizeci de gondole ale telescaunului urcau pline de marinari, drăcia dracului, și muntele s-a umplut de tricourile lor în zău alb-albăstre, exact ca puntea unei corăbii de piatră cum n-a mai fost pe pământ.

Văzându-i cu cită invensurare debarcă zgomotoși din gondole, strivind iarba pirlită sub bocancii ari și fărâmițând pietrele și făcând să se zduce sub ei peronul de sosire al statiei, ca o herghelie de minji năbădăioși scâpați dintr-un fard, așa-gata să răstoarne și să nimicească totul în cale, primul meu gând a fost unul de febrilă recunoștință. Dumnezeule, mi-am spus usurat, slavă ție că Vili nu-i aici! Dar vederea calabaliului pe care-l aducea în soanare aceluși desant, ara de soare și cu sinele tinăr clocoțind de energie, a făcut să-mi nlesnască în gânduri recunoștința, ca un balon de săpun: nenorocitul aveau în circă tone de merinde și corturi militare uriașe, cazane cît să încapă o oală și cam tot ce-și ia omul cu el pe munte cînd se hotărăște să-și ia de la cană viața. Ceva mă irita și nu știam încă precis ce și de ce, probabil nu arătam prea încântat de operațiunea de delarcare, cînd vocea mi-a pus mîna pe umăr și a întrebă răspicat:

— Dumneata ești Boss-ul?

— Să zicem că da, om răspuns fără să mă-noroc, încercînd să ghicesc cum arăta.

Dună căldura și siguranța palmei aceleia, care-mi atînea parcă direct pielea umărului, răbătînd prin năvoierii meu ca razele X, și mi s-a părut că era un tip cumsecăd: năvălitorul meu deranja — nu eram antrenat să inghit comenzi.

— Să facem cunoștință, a propus vocea, prietenos, dar cu un vag început de nerăbdare. Eu sunt căpitanul... — și vîntul m-a ajutat să nu-i aud numele. Și așa a rămas pe sufletul meu — „Căpitanul”.

— Imi pare bine am mormăit, uitîndu-mă în continuare la gondolele pline de tricouri văzute care nu mai terminau. Mai sint mulți? Știi, n-am voie să slăbesc din ochi instalatia pînă nu coboară ultimul om. Mai ales cînd transportăm marinarii. După așa vorbim.

— Știu m-a mînat el cu seriozitatea tonului. Astia sint ultimii. La plecare, jos, n-am văzut nici un civil.

I-am spus prin interfon omului meu de jos să oprească, m-am întors poses și l-am văzut la față de Apollo. Era chiar Apollo și asta explica înfățișarea nerusnată de perfectă a celorlalți, care nu puteau fi decît copiii lui. Ne-am mîsurat scurt din priviri și, dîndu-ne seama cite paralele facem, am început tirul:

— Chiar dacă seamănă cu o jucărie, chestia asta a noastră e destul de periculoasă dacă nu te porți frumos cu ea — i-am arătat din ochi telescaunul. Se pare că unii băieți se mai cred corăbii. Vreau să ne înțelegem de la început: dacă aveți de gînd să-l folosiți mai mult, am să-i dau o cărtușie să le citești din ea la culcare.

— Ce-ar fi să le citești dumneata?

Nu glumea, băruiesc că se gîndea la autoritatea mea în fața hergheliei de minji și am acceptat, nu fără să salt un pic în prooriri-mi ochi, iar Apollo se răsuca deodată cu o sută optzeci de grade și, arătîndu-mi platoul din spatele casei, mă-ntreabă dacă ar fi un loc potrivit să-și facă acolo satura. Spusese de fapt „cărul de corturi”, dar tot așa era, și-atunci m-am posesmormit de-a binelea și am început să-mi joace în fața ochilor, ca la cinema, înălținea care mă deranja de la apariția lor, ca atunci cînd tremură filmul în protector.

— Are vreo importanță?

Mă ducea undeva de-a dreapta lui militara și, după felul cum a rînit, cred că a priceput cam unde mă doare.

— Are, am zis. Dacă vă prind ploaie, într-o noapte vă mătura puhoiul de-aici fixe în mijlocul lacului. Nu mă-ndoiesc că băieții înoată bine, dar sint gazdă și-atî — am încheiat misterios.

Imaginația din protector nu mai tremura, se stabilizase, și-n mijlocul ecranului apăruse în plan soare Vili, traversînd cu mersul ei sprintin și plituit satura minților, urmărind de nechezatul lor nesuferit, așa cum îl auzeam și acum din apropierea peronului.

De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

— De la centrul militar meteo ni s-a spus că zece zile avem vreme bună la altitudinea asta, a-nocent Căpitanul să-și vindă secretele, cu un aer inutil precaut.

Imaginația lui Vili urmărită de ochii infocați ai copiilor lui Apollo și ai mării, trecînd la un pas de trupurile lor încinse, merita un circ și mai mare, dar m-am mulțumit să ridic din umeri cu aere, „să nu ziceți că nu v-am spus”. Apollo mă vedea imaginea, dacă ar fi văzut-o nu l-ar fi cîntit din alegerea locului nici minia lui Zeus.

alexei rudeanu

...\$ I-au luat peste picior pe motoristul care era și timonier, și vânzător de bilete, și șef de echipaj. Omul nu s-a supărat, ca bătrîn montaniard văzuse destule la viața lui, ba chiar se simțea mîndru să transporte aici, în pustietatea asta, un echipaj de bric adevărat cu căpitan cu tot. La acostare, pe celălalt mal, în timp ce bordul bacului făcea să scrie cauciucurile uscate de automobil atîrnate de chei, iar motoristul îl ancora de bene cu niște parame ferfeniță, Căpitanul m-a luat usurele de braț, nu știu ce propenție nutrea pentru mine că mă tot apuca de mină, vrînd să știe dacă obișnuiam să verificăm periodic... carena! „Carena” suna în gura lui de parcă vorbea despre vreau transatlantic, m-am uitat la el, nu glumea, de-neașă deformațiile, mi-am spus, deformările profesionale... I-am răspuns că, în ultimii zece ani, n-am auzit pe nimeni să-l ciocănească pe dinăuntru sau pe dinafară să vadă dacă sună a gol și că, după cite știu, lacul n-are nici recite, nici stînci subacvatice, fiind probabil un „sac” de acumulare și nimic mai mult, iar nivelul apei se menține același, după cum o dovedește și cercul de gumele de pe maluri.

— În locul dumitale nu m-as lăsa pe urechea asta, a spus gînditor Căpitanul. Pun eu băieții să-l pipăie puțin dedesubt. Lacul e adînc de vreo zece metri, nu?

Ilustrații de Luminia Tudor

I-am atras atenția că, în sezonul ăsta, apa e ca borvînd din frișideul barmanului.

— Știu, mi-a vorbit preocupat. Mai mult ca sigur stă pe un afurisit de ghejar. Acum are două grade — au măsurat băieții.

N-a apucat să-i pună pe fiii mării la treaba aceea, să pipăie pe dedesubt bacul, pentru că au fost rechemat cu trei zile mai repede de silnștii antrenamentelor, mai aveau de mers undeva și pe un fluviu, în condiții de ploaie musonice, în Vietnam sau în India, n-am știut niciodată, așa că bacul a rămas și cu carena sub apă, și sub semnul unei întrebări care mă sciaa numai la vremea înghetului, cînd auzeam de jos trosnînturi în puterea nopților de iarnă, cu gor șee și stielos, dar pe acurii de lanțuri trosneau toate aice, și nu mi-am mai făcut probleme cu el. Dacă aș fi știut, atunci, în miezul acelei spendori de vară, că bacul avea zilele numărate, mai bine mi-as fi făcut!

Antrenamentul marinariilor de pe Calypso părea de departe hirioasa unor băieți zvăpăiați, cătra între gimnastica artistică și acrobăția de circ, sfidînd orice regulă de autopăstrare și securitate corporală; numai asigurările repetate ale Căpitanului ne-au convins în citeva rînduri să nu oprim instalația — în orice caz, un altul nu s-ar fi bucurat de atîta răbdare din partea noastră.

Făceau ca toți dracii la urcare și la coborîre, săreau din zborul leșinat al gondolelor și se aștatau de piloni pentru a se arunca în gondola următoare ori în perechea ei de pe celălalt fir, cite unul sau doi cite doi, se prindeau de brate din salt ca „oamenii zburători” la trapez, alcătuiau „lanțuri” de cite trei ca să atîngă pămîntul — și atîta năzdrăvășie asemănătoare — care nu le-ar fi trecut prin cap niciodată nici celor mai neconformiști alpinisti sau schiori, totul în acompaniamentul unor strigăte guturale și altor sunete de-ale indienilor daka t a i, dacă o fi existînd undeva acest trib. Singurul lucru comun în acesti urzici de vară pe care l-am știut descoperi, nu fără surprindere (în contrast) categoric cu miscarea browniană a pititilor aelomerste de schi, cunoscută atît de bine), era, paradoxal, disciplina: o armonie matematică, izvorînd parcă din ochurile binocului urias din miniele Căpitanului, care nu-și luase de la ochi instrumentul marinăresc de mai bine de două ore...

Eram pe peronul de sosire de la Cota 2100 și mă gîndeam la aceste două lucruri: exemplul de disciplină marinărescă, bun de dat peste nas unora dintre băieții echipelor noastre — și capacitatea Căpitanului de a ține atîta timp miniele ridicate în dreptul ochilor, cînd am auzit exclamația admirativă:

— Extraordinar! De la care circ au venit ăștia?

— Du-te în living, Vili, am rugat-o, și pregătește filtrul pentru cafea. Pune sîta pentru portia dublă și scoate din cămară și romul, să vedem cum beau marinarii rom.

Căpitanul rămase cu binocul la ochi și, numai după ce auzi tăcîntul tocurilor îndepărtîndu-se pe platforma de beton, întrebă printră dinții strepeziti:

— Cine era?

Cine îndrăznise, adică, ăsta era sensul, să-l creadă circari pe copiii lui Apollo? Am spus fără să ezit o secundă:

— Soția mea.

Pe urmă am găsit totul pregătit pe cuțar, tăiașe și felii de lămîie pe-o farfurioară, numai Vili nu era nicăieri. Am căutat-o prin toată casa, inclusiv în beci și în pod, eram convins că plecase, și, totuși, reveneam pe unde mai căutamem, amîndîndu-mă că stă ascunsă pe undeva. Senzația asta nu m-a părăsit toată seara, dar Vili nu apărea.

Căpitanul mi-a inspectat living-ul, a rămas multumit: „Seamănă cu...” — și n-a mai spus cu ce seamănă pentru că practic ar fi fost imposibil să semene încăperea asta cu ceva cunoscut pe pămînt ori pe mare. Am terminat

romul. Intre timp s-a inserat și s-a întunecat, Căpitanul a transmis prin interfon niște ordine, folosindu-se de el ca și cum s-ar fi născut cu interfonul în mină, am înțeles că altcineva preluase comanda, puteam începe a doua sticlă și a doua căștoare în jurul lumii la bordul bricului condus de Căpitan, alături de el, pe puntea de comandă, urmărindu-i explicațiile și ascultîndu-i perpelițiile, însă n-am făcut nimic din toate astea, din cauza gnomilor: imi văzuse inscripția pe perete.

„Gnomii stau doi cite doi...”, imi zîmlește ceva, repetă la rîstimpuri, bătînd darabana în cuțar, tolnănd pe băncuța lui Vili (oare și a lui Vili?) și a tuturor ospetilor mei rari, cu ceafa rezemată de brul înalt de un metru, din scînduri afumate de pin, care înconjură living-ul, mormăia și se tot mira de ce nu-și aduce amînt „în clipa asta”.

Era bina și cald. Căpitanul mă fixa stăruitor și gînditor cum sedeam pe băncuța mea, totdeauna așa a fost exclusiv a mea, cu fata la stația-mamă, ca să-i văd beculușul clipind niciodată nu mi-a fost așa bine cu cineva, mai ales că nimic nu lipsea din living ca să-mi fie eventual și mai bine.

Las-o bălă, Căpitan.

Nu se poate. În mod sigur imi aduce aminte ceva, ceva dintr-un port și, absolut sigur, un port din sud. Sint foarte sigur că cineva mi-a vorbit despre chestia asta, despre gnomi, undeva, în sud.

Presă multe țî se par șeptea. Captain. Suspect de multe. Nu aveai ce să afli despre pitici într-un port din sud, astia sint nordici, prin excelență nordici.

Asta-i fixa dum'tale, Boss. Nu știu cine ti-a băgat în cap fixa asta, te sfătuieste să renunți la ea. Pîcișii ăștia circula prin toată lumea, ascultă-mă ce spun eu! Și într-un port din sud mi s-a vorbit despre ei, cum te văd și cum mă vezi.

Aici era toată problema — cum mă vedea Căpitanul: romul era de casă, îl facusem eu de chiva ai bunii, păstrîndu-l într-un butoiș din lemn de visin, avea oțeteci de grade, nici un grad mai puțin, băusem cu Căpitanul un litru întreg, parte-partea. „Cum te văd și cum mă vezi” spunea totul, dar Căpitanul nu se lăsa, am mai pus un filtru de cafea dublu, am mai adus din cămară o sticlă de rom, turnîndu-l de asta astă peste cafea după rețeta „cafea cu rom”, pușă în cafea în rom”. Nu din cauza gnomilor din mîntea Căpitanului beam, ar fi fost o copilărie să-l iau în seamă acum — pur și simplu se făcuse foarte mult loc în jurul meu, atît de mult că nu l se vedea margine, fără nici o legătură cu Vili, firește: loc gol pur și simplu.

Pînă în clipa plecării tot nu si-a amîntit, făgăduindu-mi să ceară ajutorul cuiva în stabilirea punctului exact de pe hartă în care i se vorbea despre gnomi, repetînd încă o dată în prag:

A fost undeva în sud, Boss. Ai curaj să punem rîmășag? Să nu ajunz eu înapoi pe Calypso dacă n-a fost în sud! Și pe urmă, te întreb eu: unde e nordul dumitale? Orice parte a sudului are inevitabil un nord — asta o știu și copiii! Și tot nordul are un sud, ce zici de asta? rîdea ca un descreierat Căpitanul.

Te-am înțeles, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine, imi era foame — și nu-mi venea să oin în gură nimic — locul gol dimprejurul meu nu se micșora cu nici un centimetru: oriincotro încercam să mă uit, marginele rămîneau pe linea orizontului. Măsuram lîngă de la un capăt la altul, căutînd să mă mențin pe linea scîndurilor, scîndurile se îndolau sub ochii mei, se ondulau. Vechea poveste, mi-am spus, între doi prieteni n-are ce căuta o femeie — cum nici perechiile foarte fin sudate, cu oxii-acetilenă, n-au nici o fisură pentru alte persoane... Poate că totul era încă prea proaspat.

Te-am văzut, Boss, de-abia în clipa pîpa ala stînsă, trași din pipă, și nu știu punctele cardinale, halal!

L-am urmărit pornind prin piclă spre satura lor, cred că linea multumitor cirna, și m-am sălțat iarăși un pic în prooriri ochi — avântul de vîrstă al lui Apollo era o chestie discutabilă, inventat de fierii imberbi și incerzuzi.

Am făcut ordine

